

1988
MƏDƏNİYYƏT İŞÇİLƏRİ
MÜSTƏQİL HƏMKARLAR
İTTİFAQININ RESPUBLİKA KOMİTƏSİ

HƏMKARLAR İTTİFAQI
VƏ
GƏNCLƏR

MƏDƏNİYYƏT İŞÇİLƏRİ MÜSTƏQİL HƏMKARLAR
İTTİFAQININ RESPUBLİKA KOMİTƏSİ

772
H58

HƏMKARLAR İTTİFAQI
VƏ
GƏNCLƏR

MƏDƏNİYYƏT İŞÇİLƏRİ
MÜSTƏQİL HƏMKARLAR
İTTİFAQININ RESPUBLİKA KOMİTƏSİ

BAKİ 2004

237838

237838

«Bizim bu günkü gəncliyimiz sağlam düşüncəli gənclikdir, vətənpərvər gənclikdir, xalqını, millətini sevən gənclikdir... Gənclərimiz mükəmməl təhsil almalı, həyatı dərinlən öyrənməli, dünyada gedən prosesləri bilməlidir. Lazımı fəaliyyət göstərərək, öz xalqına, dövlətinə xidmət etməlidir».

HEYDƏR ƏLİYEV

ISBN 5 – 86774 – 213 - 8

© «Təkzur»

Son illər ölkəmizin siyasi-ictimai həyatında baş verən pozitiv dəyişmələr və sosial-iqtisadi inkişaf, gənclərimizin də həyatına öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Gənclərin hərtərəfli inkişafını, cəmiyyətdə onların fəal iştirakını təmin etmək məqsədilə 1993-cü ildən başlayaraq dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər çox geniş bir spektri-gənclərin təhsili, tərbiyəsi, sağlamlığı, intellektual və mənəvi inkişafı, asudə vaxtının təşkili, problemlərinin həlli, hüquqlarının müdafiəsi, respublikanın ictimai-siyasi və mədəni həyatında iştirakı ilə bağlı məsələləri və sairələri əhatə etmişdir.

Ayrı-ayrı dövlət orqanlarının gənclərlə iş sahəsindəki fəaliyyətini əlaqələndirmək məqsədilə 1994-cü ildə yaradılmış Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi qısa bir zamanda dövlət gənclər siyasətinin prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirmiş və uğurla həyata keçirməyə başlamışdır.

Nazirliyin təşəbbüsü ilə ilk dəfə 1996-cı il fevralın 2-də Azərbaycan Gənclərinin I Forumu keçirilmişdir.

Forumda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, ümummilli liderimiz cənab Heydər Əliyev çıxış edərək, dövlət orqanlarının gənclər təşkilatlarının və hər bir gəncin qarşısında duran vəzifələri müəyyənləşdirmiş, gənc nəslin hərtərəfli inkişafı, problemlərinin həlli sahəsində təsirli tədbirlərin görülməsi bütün əlaqədar təşkilatların qarşısında əsas vəzifə kimi qoymuşdur.

Gənclərin I Forumu respublikanın hər yerində gənclərlə aparılan işin nəzərə çarpacaq dərəcədə canlanmasına tökan vermişdir.

Forumun əhəmiyyətini və gənclərin çoxsaylı müraciətlərini nəzərə alan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 1997-ci ildə imzaladığı Sərəncamla Forumun keçirildiyi gününü – fevralın 2-ni «Azərbaycan Gəncləri Günü» elan etmişdir.

1999-cü ildə keçirilmiş gənclərin növbəti II Forumu nəticələrinə görə iyulun 29-da «Dövlət gənclər siyasəti haqqın-

da» Fərman imzalanmış və geniş Tədbirlər Planı təsdiq edilmişdir.

Sonrakı illərdə ardıcıl olaraq, «Gənc ailə», «Gənclərdə vətənpərvərlik və vətəndaşlıq hissələrinin yüksəldilməsi», «İstedadlı yeniyetmələrin və yaradıcı gənclərin sosial, iqtisadi və s. i. problemlərinin həllinə yönəlmiş, onların öz qabiliyyətlərini inkişaf etdirmələrinə kömək edən», «Ordudan tərxis olunmuş gənclərin məşğulluğu ilə bağlı» Dövlət Proqramları qəbul olunmuş və həyata keçirilməyə başlanmışdır.

Dövlət Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində ayrı-ayrı dövlət orqanları ilə yanaşı Azərbaycan Həmkarlar İttifaqlarının da böyük rolu vardır.

Hörmətli oxuculara təqdim olunan Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin 02 fevral «Gənclər günü»nə həsr olunmuş «Həmkarlar İttifaqı və gənclər» mövzusunda 30 yanvar 2004-cü il tarixində keçirilmiş Elmi-praktiki Konfransının materiallarında gənclərlə bağlı məsələlərə, xüsusilə onların məşğulluğuna təhsilə respublikanın ictimai-siyasi həyatındakı fəaliyyətlərinə çox diqqət ayrılmış, bir çox aspektlər, istər ictimai-iqtisadi, istərsə də ailə-məişət baxımından geniş təhlil olunmuşdur.

Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil
Həmkarlar İttifaqı
Respublika Komitəsinin sədri

Cəmilə SƏTTAROVA

Həmkarlar İttifaqları yetişməkdə olan gənc nəslin, onların sosial-iqtisadi mənafelərinin və hüquqlarının müdafiəsi, mənəvi tələbatlarının ödənilməsi və hərtərəfli inkişaf etmiş şəxslər kimi ölkəmizin siyasi ictimai və iqtisadi həyatında fəal iştirakı problemlərinə daima diqqət yetirmişlər.

Belə ki, istedadlı uşaqların və gənclərin müxtəlif müsabiqələr və yarışlar vasitəsilə üzə çıxarılması, uşaq sağlamlıq düşürgələrində hər il minlərlə yeniyetmənin istirahətinin təşkil edilməsi, ali və orta ixtisas müəssisələrində tələbə-gənclərin təhsildə yüksək göstəricilər əldə olunmasına həvəsləndirmək üçün həmkarlar ittifaqları təqaüdlərinin təsis edilməsi, C.Naxçıvanski adına hərbi litseyin mədəni-maarif hamilliyinə götürülməsi, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinə mədəni hamilik köməyinin göstərilməsi və s. Azərbaycan Həmkarlar İttifaqlarının uşaq, yeniyetmə və gənclərlə apardığı işin qısa siyahısıdır.

Bunlarla yanaşı, AHİK İcrayyə Komitəsinin 25 oktyabr 2002-ci il tarixli Qərarı ilə «Azərbaycanda uşaq və gənclərin hüquqlarının müdafiəsi və mənəvi tələbatlarının ödənilməsi sahəsində həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti və Tədbirlər Planı» qəbul edilmiş, üzv təşkilatların fəaliyyətində uşaq və gənclərin problemlərinə diqqətin daha da artırılmasının vacibliyi ön plana çəkilmişdir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları hərəkətinin tərkib hissəsi olan Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqı da bu proseslərdən kənar qalmamış, yetişməkdə olan gənc nəslin istər Azərbaycan dövlətçiliyinin, istərsə də həmkarlar ittifaqlarının gələcək inkişafının strateji resursu oldu.

ğunu dərk edərək, öz əməli fəaliyyətində gənclərlə bağlı problemlərə xüsusi qayğı ilə yanaşmışdır.

Belə ki, Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqının Respublika Komitəsi tərəfindən 2002-ci ildə hazırlanmış tövsiyələrə əsasən, bütün struktur bölmələrin və ittifaqa üzv olan təşkilatların İş Planlarında, uşaq və gənclərin vətənpərvərlik, azərbaycançılıq, dünyəvilik prinsipləri əsasında, Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəni irsinə, adət və ənənələrinə, dövlət dilinə və rəmzlərinə, milli, mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunması işində yaxından iştirak edilməsi nəzərdə tutulmuş və praktiki olaraq həyata keçirilməkdədir.

Belə ki, Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqının bütün rayon komitələrində uşaq və gənclər arasında tərbiyəvi və maarifləndirmə işinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə mütəmadi olaraq, silsilə tədbirlərin keçirilməsi artıq bir ənənə halı almışdır.

Rayonlarda fəaliyyət göstərən mədəniyyət müəssisələrində hər il Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəni irsinə, adət və ənənələrinə həsr edilmiş sərgi və güşələr açılır, oxucu konfransları, disputlar ədəbi-bədii gecələr keçirilir.

Bir sıra rayon Mədəniyyət Şöbələri ilə birlikdə «Gəncləri ağ ölümdən qurtaraq» mövzusunda hüquq-mühafizə orqanlarının və səhiyyə şöbələrinin iştirakı ilə müxtəlif tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Gənc ailələrin qayğı və problemləri ilə bağlı tədbirlər də diqqətdən kənar qalmamışdır.

Rayon həmkarlar ittifaqı komitələrinin bilavasitə iştirakı ilə hərbi hissələrdə, əsgər və zabit heyəti qarşısında müntəzəm olaraq maraqlı konsert proqramları təşkil edilməkdədir.

Eyni zamanda həqiqi hərbi xidmətə çağırış vaxtı toplanış məntəqələrində, təntənəli yolaşma mərasimlərində rəngarəng çıxışlar təşkil edilməkdədir.

Respublika Komitəsinin xidmət əhatəsində olan geniş kitabxana sistemi vasitəsilə də uşaq və yeniyetmələrin yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişafına böyük diqqət yetirilir.

Bundan savayı mövcud klub şöbələrinin, o cümlədən bədii özəfəliyyət, xalq yaradıcılığı dərnəklərinin, peşə və maraqlar üzrə kursların, habelə bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif bölmələrindən geniş istifadə edilməsi və bu bölmələrin fəaliyyətinin gücləndirilməsi həmkarlar ittifaqının daha diqqət mərkəzindədir.

Həmkarlar İttifaqı fəaliyyətinin hüquqi əsaslarından biri olan Kollektiv Müqavilələrin müəssisə və təşkilatlarda bağlanılmasına dair Respublika Komitəsi tərəfindən hazırlanmış tövsiyələrdə, həmkarlar ittifaqlarına işləyən gənclərin və tələbə gənclərin hüquq və mənafələrinin qorunmasını, onlara maddi və mənəvi dəstək göstərilməsini, təhsil almaları üçün şəraitin yaradılmasını və sairə sosial yönümlü tədbirlərin həyata keçirilməsini əks etdirən bəndlərin Kollektiv Müqavilələrə daxil edilməsi məsləhət görülmüşdür.

Bütün bunlarla yanaşı bu gün gənclərlə bağlı və bizi ciddi narahat edən bir sıra problemlər də mövcuddur.

Bunlardan ən başlıcası gənclərin işlə təmin edilməsi problemidir. Bu problem iki aspektdə özünü biruzə verməkdədir.

Birincisi – hazırda respublikada maddi tələbatı ödəyə bilən yüksək səviyyəli əmək haqqları olan iş yerlərinin çatışmamaması;

ikincisi - aşağı əmək haqqları olan və perspektivliyi baxımdan gənclər üçün cəlbedici olmayan mövcud iş yerləri.

Elə bu səbəbdəndir ki, Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqının 50 mindən artıq olan üzvünün cəmi 5 faizini gənclər təşkil edir.

Bu gün iqtisadiyyatın Mədəniyyət sektorunda və İdman sahəsində mövcud olan əmək haqqlarının səviyyəsi həddən artıq aşağıdır.

Doğrudur, respublika hökuməti tərəfindən bu istiqamət-də bir sıra tədbirlər görülməkdədir.

Təkcə bunu demək kifayətdir ki, son illər bu sahədəki əmək haqları 8 dəfə artırılmışdır.

Lakin, nominal dəyər ifadəsinə gəldikdə isə bu cəmi 50 – 60 min manat təşkil etmişdir.

Hazırda bu sahələrdə işləyənlərin orta əmək haqları 90-100 min manat arasındadır.

Nəticədə, gənclər daha çox özəl sektora üz tutmuş olur ki, burada da onlar çox vaxt hüquqlarının pozulması, ağır şərtlərlə və iş rejimi ilə, sahibkarın özbaşnalığı və ondan tam asılılığı və sairə hallarla üzləşir, bir sıra sosial gərginliklərə məruz qalmış olurlar.

Bizi daha ciddi düşündürən problemlərdən biri də gənclərin həmkarlar ittifaqına cəlb edilməsidir.

Həmkarlar İttifaqı kütləvi bir təşkilatdır və zaman – zaman yeniləşməyə, yeni üzvlərin ittifaqa cəlb edilib genişlənməyə ehtiyacı vardır.

Bu baxımdan gənclərin ittifaqa fəal surətdə cəlb edilməsi bizim üçün həyatı məsələlərdən biridir.

Respublika əhalisinin 29 faizindən çoxunu təşkil edən gənclərin daha fəal hissəsi müxtəlif gənclər təşkilatlarında birləşmişdir.

Hal-hazırda respublikada fəaliyyətləri bu və ya digər dərəcədə nəzərə çarpan 70-dək gənclər təşkilatı mövcuddur.

Son 10 ildə respublikada həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində iqtisadiyyatda və əhalinin sosial vəziyyətində baş vermiş bir sıra pozitiv dəyişikliklər əhalinin, o cümlədən də gənclərin siyasi fəallığını, onların təşkilatlanmaya meyllərini artırmışdır.

Lakin, bütün bunlarla yanaşı paradoksal bir vəziyyət də yaranmışdır.

Bir tərəfdən ölkənin ictimai-siyasi həyatında gənclərin fəallığı artır, digər tərəfdən respublikada ən böyük ictimai hərəkət olan və bilavasitə əməkçi insanın sosial-iqtisadi mə-

nafeyni müdafiə edən, onu işəgötürən özbaşnalığından qoruyan həmkarlar ittifaqına meyl, gənclər arasında, hətta, işləyən gənclər arasında getdikcə aşağı düşməkdədir.

Yaranmış vəziyyətin təhlili göstərir ki, gənclər arasında həmkarlar ittifaqı haqqında məlumatı olanlar çox azlıq təşkil edirlər.

Onlar arasında həmkarlar ittifaqının nüfuzu ildən-ilə aşağı düşdüyündən, həmkarlar ittifaqı üzvlərinin xüsusilə gənclər hesabına artırılması işi zəif inkişaf edir.

Bu gün cəmiyyətimizdə sosial məhrumiyyətlərə, əmək münasibətlərindəki hüquq pozuntularına ən çox məruz qalan əhali kateqoriyası məhz gənclərdir.

Bazar münasibətlərinin acı nəticələrini – işsizliyi, peşə itisələrindən və sosial təminatlardan dəyərincə istifadə edə bilməməyi, özəl sektorda «nüdir həmişə haqlıdır» prinsipi hər addımda hiss etmələrinə baxmayaraq, onların həmkarlar ittifaqları sıralarına cəlb olunması prosesi çox ləng gedir.

Bəs nə etməli?

Aparılmış müşahidələrə əsasən biz belə qənaətə gəlmişik ki, gənclərin həmkarlar ittifaqına cəlb edilməsi problemi keyfiyyətcə yeni bir səviyyədə həll edilməlidir.

Bu məsələ kompleks yanaşmanı tələb edir.

Biz, həmkarlar ittifaqı təşkilatçıları, gənclərin spesifik maraqlarını nəzərə almaqla yanaşı, müxtəlif həmkarlar ittifaqı forumlarında – qurultaylarda, konfranslarda və sairələrdə onların nümayəndələrini təmin etməklə, gəncləri seçkililə həmkarlar ittifaqı orqanlarına irəli çəkərək, həmkarlar ittifaqı fəaliyyətinə cəlb etməyin yollarını araşdırmalıyıq.

Məqsədimiz, həmkarlar ittifaqının öz üzvlərinə göstərdiyi xidmətlər və imkanlarla gəncləri maraqlandırmaqla yanaşı, həm də ittifaqın gənc üzvlərinə öz maraqlarını müdafiə etməyə, hüquq və təminatlarının həyata keçirilməsinə imkan verən şəraitin yaradılmasıdır.

Bu məqsədin həyata keçirilməsi üçün ilk addım gənc ittifaq üzvlərini cəlb etməklə həmkarlar ittifaqı orqanlarının

müxtəlif səviyyələrində mütəmadi olaraq seminar – məşğələlərin keçirilməsidir.

Burada aşağıdakı məsələlərin müzakirəsi irəli çəkilməlidir:

- dinləyiciləri həmkarlar ittifaqı işi ilə maraqlandıraraq, ittifaqa üzv olmaq səbəblərini gücləndirmək;
- AHİK-in və MİMHİ RK-nın gənclərlə apardıqları işlər barədə onları məlumatlandırmaq;
- Sosial-əmək qanunvericiliyi sahəsindəki biliklərini artırmaq;
- Həmkarlar ittifaqının təqdim etdiyi əsas hüquq və təminatlarla onları tanış etmək;
- Komitələrdə işləmək bacarıqlarını və vərdişlərini inkişaf etdirmək;
- Gənc həmkarlar ittifaqı fəallarının birliyini yaratmaq və təşkilatlandırmaq qabiliyyətini inkişaf etdirmək.

Bundan savayı, həmkarlar ittifaqının məramlarının gənclər arasında populyarlaşması zərurəti də mövcuddur.

Bunun üçün gənclər arasında xüsusi tədbirlərin həmkarlar ittifaqı kampaniyalarının, seminar və diskussiyaların keçirilməsi vacibdir.

Burada, gənclərin cəmiyyətdəki yeri və rolu, onların sosial məsuliyyəti haqqındakı müzakirələrə işləyən və oxuyan gənclərin ən fəal nümayəndələri cəlb edilməli, müəssisələrdəki ilk həmkarlar ittifaqı təşkilatlarının işinin fəallaşdırılmasına yönəlmiş birgə proqramlar işlənilməlidir.

Bütün bunlarla yanaşı, Respublika Komitəsi tərəfindən üzv təşkilatlar üçün hazırlanmış tövsiyələrdə, həmkarlar ittifaqı komitələrinin nəzdində gənclərlə iş komissiyalarının yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Komissiya aşağıdakı məqsədləri həyata keçirəcəkdir:

- həmkarlar ittifaqı hərəkətinin həqiqi dəyərlərinin yayılması;

- gənc ittifaq üzvlərinin rastlaşdıqları problemlərin aşkar edilməsi;

- gənclərin həmkarlar ittifaqı sıralarına cəlb edilməsinə yardım göstərilməsi;

- gənc həmkarlar ittifaqı liderlərinin təhsilinin təşkil edilməsi;

- öz hüquqları və müdafiə üsulları haqqında gənclərin məlumatlandırılması;

- kollektiv və fərdi qaydada hüquqi xidmətlərin göstərilməsi;

- bütün səviyyələrdə keçirilən müxtəlif həmkarlar ittifaqı tədbirlərinin hazırlanması və keçirilməsinə gənclərin cəlb edilməsi;

- bütün səviyyələrdə həmkarlar ittifaqı orqanlarına gənclərin irəli çəkilməsi;

- qeyri-dövlət gənclər birlikləri ilə əməkdaşlığın təmin edilməsi.

Bütün bu sadalanan tədbirlər bizim gənclərlə iş üzrə fəaliyyətimizin ilk addımlarıdır.

Gələcəkdə görülməsi işlər hələ çoxdur.

Ümid edirəm ki, bizim hamımızın birgə fəaliyyəti nəticəsində mövcud problemlər həll ediləcək və tezliklə gənclərimizin respublikamızın ictimai həyatında daha fəal iştirakına nail olacağıq.

Həmkarlar ittifaqı və gənclər. Gənclərin problemlərinin həllində ictimai təşkilatların rolu

Bu gün elmi konfransda müzakirə edilən «Gənclərin problemlərinin həllində ictimai təşkilatların rolu» mövzusu özündə olduqca mühüm məsələləri ehtiva edir. Ona görə ki, gənclik millətin və dövlətin gələcəyidir.

Respublikamızda ilk ictimai xeyriyyə təşkilatı olan Azərbaycan Mədəniyyət Fondu artıq 15 ildir ki, fəaliyyət göstərir, gənclərin mənəvi və intellektual səviyyəsinin yüksəlməsinə, onların milli və dünya mədəniyyətinə qovuşmasına yardım edir. Bu məqsədlə fond gənclərin iştirakı ilə müntəzəm olaraq tədbirlər keçirir, klassik sənətkarların yubileylərini qeyd edir, müasir yaradıcı ziyalılarla görüşlər, kitab təqdimatları və müxtəlif müzakirələr keçirir. Fondun «Sənməyən ulduzlar» teatrı, eyni adlı assosiasiya, «Yeni təfəkkür», «Beynəlxalq əlaqələr» şuraları daimi fəaliyyət göstərir.

Müasir dövrdə gənclərlə əlaqədar problemlər çoxdur və onların ən mühümü mənəviyyat məsələsidir. Bu problemi bir, yaxud bir neçə ictimai təşkilatın həll edəcəyini gözləmək sadəlövlük olardı. 2001-ci ilin avqustunda Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyev televiziya ilə xalqa müraciətində bu məsələyə toxunaraq söyləyirdi ki, «Hər xalqın öz adət-ənənəsi var, öz milli-mənəvi və dini dəyərləri var. Əgər insan mənsub olduğu millətin milli-mənəvi dəyərlərini anlaya bilmirsə, yaxud onları qəsdən təhrif edirsə, təbii ki, bu bizi narahat etməlidir... Bəziləri, təəssüflər olsun

ki, nə xalq, nə millət, nə də mənəviyyat haqqında düşünməzlər.»

Son illərdə Qərbdən gətirilərkən «kütləvi mədəniyyət» adlanan aşağı səviyyəli əsərlərin televiziya kanalları ilə yayılması gənclərin mənəviyyatına ciddi zərər vurur. Yerli televiziya verilişləri də az ziyan vermir. Müxtəlif şouları, aşağı səviyyəli müğənnilərin çıxışlarını misal göstərmək olar. Təsəffü deyil ki, orta məktəblərin birində 6-8-ci siniflərin şagirdləri arasında «hansı peşəni seçmək istəyirsiniz» sualı ilə sorğu keçirildiyi zaman onların 80 faizi müğənni olmaq istədiklərini bildirmişlər. Mətbuat, televiziya ucuz sensasiya axtarırlarından əl çəkib gənclərə üz tutmalı, onların dünyagörüşünü, zəkasını artıran mövzulara müraciət etməlidirlər.

Xalqımız yüz illər, min illər ərzində adət-ənənələrini, milli-mənəvi dəyərlərini yaratmışdır. Gənc nəsil əsrlər boyu böyük sınaqlardan keçmiş bu mənəvi, əxlaqi dəyərlər ruhunda tərbiyələndirilmişdir. Bu işdə bütün cəmiyyət iştirak etməlidir, təbii ki, ictimai təşkilatlar da öz rolunu artırmalıdırlar.

Mədəniyyət Fondu olaraq, biz düşünürük ki, klassik mədəni irsimizin təbliğinə daha ciddi və ardıcıl diqqət yetirməliyik. Xalqımızın neçə-neçə nəsilləri bu irs əsasında tərbiyələnmiş və vətənin layiqli övladları olmuşlar. Mədəniyyət Fondu bu sahədə ki, fəaliyyətini davam etdirəcək. Lakin cəmiyyətdə ümumi müvafiq fonun olması zəruridir. Gün ərzində televiziya kanalları ilə zorakarlıq, azgınlıq, pozğunluq aşılayan onlarla film göstərildiyi halda, yüksək mənəvi dəyərlər təlqin edən filmlər ay ərzində tək-tük nümayiş etdirilsə, bir, yaxud bir neçə ictimai təşkilat bunun müqabilində nə edə bilər? ATV telekanalında gün ərzində verilən musiqi nömrələri ilə necə yüksək mənəviyyatlı gənc tərbiyə etmək olar?

Dövlət televiziyasında, yeni yaradılacaq ictimai televiziya xüsusi mədəniyyət kanallarının açılıb fəaliyyət göstərməsinə ehtiyac vardır. Eyni zamanda, cəmiyyət mövcud te-

lekanallara da təsir göstərməyi bacarmalıdır. Heydər Əliyev yuxarıda haqqında danışdığım bəyanatında gənclərin mənəvi tərbiyəsi sahəsindəki qüsurlara toxunaraq söyləyirdi ki, «Biz bunlara dözə bilmərik və xalqımız da dözməməlidir. Təəssüflər olsun ki, bizim cəmiyyətimizdə çoxları bunu görür, amma münasibətini bildirmir... Onda bizim millətimiz ayrı-ayrı təxribatçıların əli ilə get-gədə, əlbəttə ki, çox böyük çətinliklərlə rastlaşacaqdır.»

Heç kəs üçün sirr deyildir ki, prezidentin uzaqgörənliklə söylədiyi çətinliklərlə biz artıq rastlaşırıq. Yüksək mənəvi amillər bir yana qalsın, yeniyetmələrin, gənclərin elə gündəlik adı məişət davranışı ciddi narahatlıq doğurur. İctimai yerlərdə gənclərin özlərini hədsiz sərbəst aparmaları, böyü-yə lazımı hörmət göstərilməməsi halları geniş yayılmışdır. Orta məktəblərdə, ali məktəblərdə yeniyetmə və gənclərin etik təhsilinin təsbit olunmuş mexanizmi yoxdur. Halbuki, gerçək vəziyyət göstərir ki, buna böyük ehtiyac vardır. Mədəniyyət Fondu gənclərin iştirakı ilə keçirdiyi tədbirlərdə bu məsələyə də ciddi diqqət yetirir, lakin yuxarıda qeyd etdiyim kimi, bunlar təkcə ictimai təşkilatların səyi ilə həll olunması məsələlər deyildir, bütünlükdə cəmiyyətin səyi tələb olunur.

Aydın məsələdir ki, xalqımızın mentaliteti də, mənəviyyatı da islam mədəniyyətinə, islam dəyərlərinə əsaslanır. Gənclərin bu mədəniyyətə, bu mənəvi dəyərlərə qovuşması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Mədəniyyət Fondunun bir neçə illər ərzində Avropa Türk İslam Kültür Birliyi ilə əməkdaşlığı yaxşı səmərə vermişdir. Birgə keçirilən tədbirlərin gənclərin mənəvi tərbiyəsində mühüm rol oynaması ilə yanaşı, onlarla ali məktəb tələbəsi müsabiqələr nəticəsində müxtəlif təqaüdlərə layiq görülmüşdür. Mədəniyyət Fondu son zamanlarda zəifləmiş olduğu bu işi davam etdirmək, yeni fəaliyyət formaları axtarır tapmaq niyyətindədir. Ona görə ki, islam mədəniyyəti, islam dəyərləri olmadan gənclərimizin yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik olmasını düşünmək çətinidir.

Çıxışımın sonunda deyilənlərdən belə nəticəyə gəlmək mümkündür ki, yaşadığımız indiki cəmiyyətdə əvvəlki onilliklərə nisbətən ictimai təşkilatların gənclərin tərbiyəsində imkanları xeyli məhdudlaşmışdır. İctimai təşkilatlar bu gün öz vəzifələrini yalnız vahid dövlət gənclər proqramı çərçivəsində həyata keçirə bilirlər. Buna görə də, həmin proqramın təkmilləşməsinə, işləməsi üçün dəqiq mexanizminin yaradılmasına böyük ehtiyac vardır. Yalnız belə əlaqəli fəaliyyət sahəsində ictimai təşkilatlar öz vəzifələrini az-çox yerinə yetirə bilirlər.

Namiq HÜSEYNOV

Gənclərimiz – gələcəyimiz.

Qətiyyətlə deməliyik ki, bu gün müstəqil Respublikamızın və xalqımızın nailiyyətlər qazanması, bir sözlə irəliləyişə doğru addımlar atması göz qabağındadır. Gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasına, bilik və bacarıqlarının, fiziki inkişafının artırılmasına, onların Vətəni hər zaman qorumağa hazır olmaqlarına ölkə rəhbərliyi və cəmiyyət xüsusi diqqət vermişdir. Gənc nəslin qarşısında daha geniş üfurlər açılmışdır.

Artıq biz yeni minillikdəyik. 20-ci əsr Dünya sivilizasiyası tarixində mədəniyyətdə, incəsənətdə, elmdə, texnikada, idmanda və digər sahələrdə silinməz izlər buraxaraq, Dünya xalqlarının ecazkar və tükənməz gücünü, böyük qüdrətini nümayiş etdirmişdir. Ölkəmiz bəşər tarixinin bütün mərhələlərində öz sözünü deyərək, öz mədəniyyətini, üslubunu bütün Dünyaya tanıtmışdır. Gənc vətəndaşlarımızın bədii-estetik tərbiyəsini daha da təkmilləşdirmək, onların elmə, ədəbiyyata, incəsənətə olan maraqlarını öyrənmək, istedadlarını üzə çıxarıb inkişaf etdirmək, hərtərəfli inkişaf olunmuş və gümrah böyüməsini təmin etmək, təşkilatlanmalarına yardımçı olmaq, xüsusilə böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki müstəqil, demokratik Azərbaycanımızın xoşbəxt gələcəyi bir çox cəhətdən onların əzəmətli quruculuq işlərində hazırlığından, Vətənin əsil vətəndaşları kimi yetişmələrindən asılıdır.

Mədəniyyət işçiləri HIRK-i tərəfindən «Həmkarlar ittifaqı və gənclər» mövzusunda keçirilən bu elmi-praktiki konfrans zənniməç çox diqqətə layiqdir. Gündəmə çıxarılan məsələlər son dərəcə aktual əhəmiyyət kəsb edir.

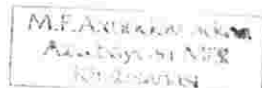
AHIK-in də bu məsələyə marağı, belə tədbirlərin ən fəal təşkilatçılarından biri olması heç də təsadüfi deyildir. Bir mənalı olaraq Həmkarlar İttifaqlarının sosial – müdafiə funksiyasının əsas məqsədlərindən biri də əməkçilərin və yetişməkdə olan gənc nəslin sağlamlığı, intellektual səviyyəsinin artması, dünya görüşünün inkişaf etdirilməsi, asudə vaxtın mənalı təşkil olunması məsələlərini müsbət həll etməkdir. Biz onu da yaxşı dərk edirik ki, ölkədə təhsilin, elmin və mədəniyyətin ümumi vəziyyətindən, gənc nəslin sağlam həyat tərzinə, bədəni tərbiyəsi və idmana olan tələbatının tərbiyə olunmasından və təminatından işçilərin də keyfiyyət səviyyəsi asılı olacaqdır. Burada, sözsüz fəhlə qüvvəsinin dəyərində özünü göstərəcəkdir.

ƏLƏM

Tamamilə aydındır ki, problemləri aşkar etmək, qarşıya məsələlər irəli sürmək azdır, onların həlli üçün sosial struktur və təsisatlar sistemində malik olmaq, ehtiyacı olan hər bir gənc vətəndaşa kömək edə bilən peşəkar mütəxəssislər gərəkdir. Bundan ötrü də biz, həmkarlar ittifaqlarının tərbiyəvi, təlim-tədris, sağlam həyat tərzli sahələrində əməli işlərinə, mədəni-maarif müəssisələrinin inkişafına, onların fəaliyyətlərinin təkmilləşdirilməsinə xüsusi diqqət verməli, tələblərimizi artırmalıyıq.

Hazırkı dövrdə hər bir Həmkarlar İttifaqı (HI) sıralarına gənclərin cəlb olunması bu təşkilatın yaşamasını təmin etmək deməkdir. Heç kəsə gizli deyil ki, HI üzvlərinin əksəriyyətini yaşlı nəslin nümayəndələri təşkil edirlər. Gənclərin cəlbli HI təşkilatlarının bütün səviyyədə əsas vəzifəsi olmalıdır.

Yuxarıda göstərilənləri həyata keçirmək gəncləri HI fəaliyyətinə cəlb etmək, təşkilatlanmanı yüksək səviyyədə həyata keçirmək üçün iş yerində HI yüksək nüfuzə malik olmalı və bu iş hər gün ardıcıl şəkildə aparılmalıdır. HI həmçinin hər bir işçinin işlədiyi müəssisənin gündəlik iqtisadi və sosial

həyatında sadəcə bir tamaşaçı deyil, iştirakçı olmağı üçün fəal iş aparmalıdır.

Beynəlxalq Hİ hərəkətində gənclərin təşkilatlanmasına böyük diqqət yetirməsi, tərkibində Gənclər Komitələrinin yaradılması, cəlbetmənin yeni yollarının axtarılması bir məqsəd daşıyır. O da Hİ-nin gələcəkdə yaşaması, inkişaf etməsi əməkçilərin hüquqlarını müdafiə edən bir təşkilat kimi fəaliyyət göstərməsini təmin etməsidir.

Azərbaycan Hİ, onun sahə və yerli təşkilatları da gəncləri öz sıralarına cəlb edilməsində fəal olmalı, bu sahədə beynəlxalq təcrübədən istifadə etməklə yanaşı özü də yeni yollar, üsullar axtarışında olmalıdır. Əks halda Hİ gələcəkdə zəifləyər və bir təşkilat kimi işçilərin hüquqlarını qorumaq iqtidarında ola bilməz.

Son illər gənc nəslin problemlərinin həlli və hüquqlarının müdafiəsi, fiziki, intellektual və mənəvi inkişafının təmin edilməsi sahəsində xeyli iş görülmüş, müvafiq qanunvericilik aktları və digər normativ-hüquqi sənədlər hazırlanaraq qəbul edilmiş, müxtəlif tədbirlər həyata keçirilmişdir.

1994-cü ildə gənclərlə iş sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirən Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi yaradılmışdır. 1996-cı və 1999-cu illərdə Azərbaycan gənclərinin forumları keçirilmiş, 2 fevral – Azərbaycan Gəncləri Günü elan edilmişdir.

1997-2002-ci illərdə «Bədən tərbiyəsi və idman haqqında», «Uşaq hüquqları haqqında», «Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında», «Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında» Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə», «Körpələrin və erkən yaşlı uşaqların qidalanması haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunları qüvvəyə minmişdir.

Həmin qanunların icrasını təmin etmək məqsədilə müvafiq dövlət proqramları hazırlanmış və həyata keçirilmişdir.

1999-cu il iyulun 29-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti «Dövlət Gənclər Siyasəti haqqında» fərman imzalamış və gənclər siyasətinin ən mühüm istiqamətlərini əhatə edən geniş tədbirlər planını təsdiq etmişdir. Fərmanda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi ölkənin bütün şəhər və rayonlarında gənclərlə işin nəzərəcarpacaq dərəcədə canlanmasına, gənc nəslə diqqət və qayğının daha da artmasına səbəb olmuşdur.

1999-2002-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən gənclərlə bağlı aşağıdakı dövlət proqramları təsdiq edilmişdir:

- 1999-cu il 16 fevral tarixli 27s saylı sərəncamla «Gənc ailə» Proqramı;

- 1999-cu il 17 fevral tarixli 28s saylı sərəncamla «Gənclərdə vətənpərvərlik və vətəndaşlıq hisslərinin yüksəldilməsi» Proqramı;

- 2000-ci il 3 fevral tarixli 25s nömrəli sərəncam ilə «Bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafının» Dövlət Proqramı;

- 2000-ci il 22 iyun tarixli 125s saylı sərəncamla «Uşaqların təlim-tərbiyəsinin yaxşılaşdırılması və hüquqlarının qorunması haqqında» Dövlət Proqramı;

- 2000-ci il 4 avqust tarixli 146s saylı sərəncamla «İstedadlı yeniyetmələrin və yaradıcı gənclərin sosial, iqtisadi və s. problemlərinin həllinə yönəlmiş, onların öz qabiliyyətlərini inkişaf etdirmələrinə kömək edən» Dövlət Proqramı;

- 2000-ci il 23 avqust tarixli 164s saylı sərəncamla «Ordu-dan tərxis olunmuş gənclərin məşğulluğu ilə bağlı» Dövlət Proqramı.

Göründüyü kimi yuxarıda adları çəkilən dövlət proqramları gənclər siyasətinin bütün istiqamətlərini əhatə etmir. 2002-ci ildə «Gənclər siyasəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Qanunda gənclər siyasətinin məqsədləri, prinsipləri və əsas istiqamətləri təsbit olunmuşdur. Qanunun icrasını təmin etmək üçün gənclərlə iş sahəsində kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini nə-

zərdə tutan dövlət proqramının hazırlanması zərurəti yarandı. Belə proqramlar artıq Rusiya Federasiyasında, Ukraynada, Qazaxıstan Respublikasında və bir sıra digər ölkələrdə qəbul edilmişdir.

Hazırda yuxarıda qeyd olunanlar nəzərə alınmaqla, «Azərbaycan gəncliyi (2004-2008-ci illər)» Dövlət Proqramı hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə baxılması üçün təqdim edilmişdir. Bu proqramın əsas məqsədi gənclərin hərtərəfli inkişafını, cəmiyyətin həyatında onların fəal iştirakını təmin etmək üçün sosial - iqtisadi və təşkilati-hüquqi şərait yaratmaqdır. Göstərilən məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakı vəzifələrin yerinə yetirilməsi zəruri hesab edilir.

- gənclər nəsli Vətənə məhəbbət, Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəni-irsinə, dövlət dilinə və rəmzlərinə, milli-mənəvi dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunması;
- gənclərin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi işinin gücləndirilməsi, onların ordu sıralarında xidmətə hazırlanması;
- gənclər arasında hüquq pozuntularının, narkomaniyanın və zərərli vərdişlərin profilaktikası sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- istedadlı gənclərin aşkar edilməsi, onların öz qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilmələri üçün şəraitin yaradılması;
- gənclərin sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi, bazar iqtisadiyyatının əsaslarına dair biliklərə yiyələnməsi, peşə hazırlığının yüksəldilməsi və məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədilə tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- sosial müdafiyyə ehtiyacı olan gənclərin, o cümlədən gənclər ailələrin problemlərinin həllinə kömək göstərilməsi;
- gənclərin sağlamlığının qorunması sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi, kütləvi bədən tərbiyəsinin və idmanın inkişaf etdirilməsi;
- respublikanın ictimai-siyasi həyatında gənclərin fəal iştirakı, gənclər təşkilatlarının formalaşması və inkişafı üçün şəraitin yaradılması;

- gənclər mübadiləsi layihələrinin həyata keçirilməsinə, gənclər təşkilatlarının beynəlxalq əlaqələrinin qurulmasına, onların nümayəndələrinin beynəlxalq tədbirlərdə iştirakına kömək göstərilməsi.

AHİK, dövlətimizin, BƏT-in və dünya həmkarlar ittifaqlarının təcrübəsi əsasında hazırlanmış tövsiyələrinə istinadən bu istiqamətlər üzrə məqsədyönlü siyasət yürüdü. İlk strateji fəaliyyət proqramı kimi 25 oktyabr 2002-ci il tarixdə AHİK İcraiyə Komitəsinin «Azərbaycanda uşaq və gənclərin hüquqlarının müdafiəsi və mənəvi tələbatlarının ödənilməsi sahəsində həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti və tədbirlər planı haqqında» qərarı qəbul edilmiş və qərar əsasında istiqamətlərdən biri olaraq «Əmək fəaliyyətinə başlamış gənclər nəsli mənafehlərinin üstün tutulması, onların hüquqlarının və sağlamlıqlarının qorunmasına, habelə cəmiyyətin həyatında fəal iştirakı hazırlanmış olan şəxslər kimi formalaşmalarına xüsusi diqqət yetirilməsi» təsbit olunmuşdur.

O da qeyd olunmalıdır ki, həmkarlar ittifaqları uşaq və gənclərin inkişafı və həyat tərzilə bağlı problemlərini daim diqqət mərkəzində saxlayırlar. Belə ki, istedadlı uşaqların və yeniyetmələrin üzə çıxarılması (müsabiqələr və müxtəlif yarışlar vasitəsilə), onların mədəniyyət sarayları və evləri, klublardakı bədii öz-fəaliyyət birləşmələrinə cəlb olunması, həmçinin ayrı-ayrı yaş qrupları üçün silsilə tədbirlərin keçirilməsi, uşaq sağlamlıq düşərgələrində hər il minlərlə yeniyetmənin istirahətinin təşkili, C.Naxçıvanski adına hərbi litseyin mədəni-maarif hamiliyinə götürülməsi Azərbaycan Həmkarlar İttifaqlarının uşaq və yeniyetmələrə apardığı işin qısa məzmunudur.

2003-cü ilin əvvəlinə olan məlumata görə həmkarlar ittifaqlarının və onların xidmətindəki idarə, müəssisə və təşkilatların balansındakı 65 mədəniyyət müəssisəsində uşaq və yeniyetmələr üçün 1310 tədbir keçirilmişdir. Bu mədəniyyət ocaqlarında 2002-ci ilə nisbətən uşaq və yeniyetmələr üçün fəaliyyət göstərən klub birləşmələrinin sayı 227-dən 233-ə,

bədii özfəaliyyət yaradıcılığı dərnək və kollektivlərinin sayı 97-dən 105-ə yüksəlmişdir.

AHIK-in Zəhmətkeşlərin mədəni-məişət problemləri üzrə analitik tədqiqat şöbəsi sözügedən məsələnin aktuallığına əhəmiyyət verərək həmkarlar ittifaqları təşkilatları ilə işə götürən (müdiriyyət) arasında bağlanan kollektiv müqavilələrə (sazişlərə) əməkçilərin, o cümlədən onların ailələrinin, xüsusən uşaq və yeniyetmələrin mənəvi tərbiyəsi və sosial-mədəni tələbatlarının ödənilməsi, eləcə də uşaq əməyinin aradan qaldırılması məsələləri üzrə AHIK-in ümumiləşdirilmiş tövsiyələrinə daxil olunması məqsədilə 2003-cü ilin iyulunda öz təkliflərini işləyib hazırlamışdır.

HI-nın gənclər üzrə iş qurumları (komissiyalar) gələcəkdə də yeniyetmə və gənclərlə daha gərgin işləməlidir. Özünü dərk etmə, şəxsiyyət kimi formalaşma bu dövrdən başladığı üçün düzgün istiqamətlənmə məhz bu andan zəruri olur. Bu baxımdan biz yeniyetmələrdən başlayaraq onlarda vətəndaş cəmiyyətinin, demokratiyanın, mədəniyyətin düzgün anlamını, eyni zamanda onlarda diskussiya, debat etmək qabiliyyətini formalaşdırmaq, onların intellektlərinin yüksəlməsinə, bilik və bacarıqlarının üzə çıxmasına və inkişaf etməsinə kömək etməyi məqsəd olaraq qarşımıza qoymalıyıq. Bu prosesdə iştirak edəcək gənclər də öz potensiallarını üzə çıxaracaq, ondan necə istifadə etməyi öyrənməklə inkişaflarını təmin etmiş olacaq və həm də təcrübə toplayacaqlar. Bir sözlə gənc nəslin inkişafı və qarşılıqlı təması üçün şərait yarınmalıdır.

Bununla belə dövlət də, ölkənin vətəndaş cəmiyyəti də gənclər siyasətinin prioritet istiqamətlərinin formalaşdırılmasını, həmçinin gənclərlə bağlı vəziyyətin təhlilini davam etməlidir. Bu baxımdan gənc nəsil ilə iş üzrə ölkə Prezidenti yanında müvafiq bir qurumun yaradılması, milli inkişaf və xüsusi mükafatlar fondunun təsis edilməsinə də böyük ehtiyac duyulur. Çünki bütün iqtisadi sistemlərdə təsərrüfat həyatının mərkəzində dayanan hər bir gənc məhz investisiya-

ların köməyi ilə öz imkanlarından tam istifadə etmək, onları reallaşdırmaq, həyat səviyyəsinin yüksəltməsinə qazanmış olur, onların qarşısında yeni imkanlar açılır. Bütün kapital qoyuluşları içərisində gəncliyə yönəldilmiş investisiyalar ən zəruri və ən səmərəlisidir.

Respublikada gedən demoqrafik inkişaf prosesinin xüsusiyatlarını nəzərə alaraq gənclərin peşə və ixtisas təhsili ilə əhatə olunması səviyyəsini yüksəltmək məqsədilə tədbirlər işləyib hazırlayarkən belə bir kəlamı əsas götürmək lazımdır ki, hər bir insanın firavan yaşaması üçün o mütləq işləməlidir, işləmək üçün müvafiq iş yerləri ilə məşğulluğu təmin edilməlidir, məşğul olmaq üçün müəyyən peşə və ixtisasa yiyələnməlidir, peşə və ixtisasa yiyələnmək üçün hər bir iqtisadi inkişaf dövrünün tələblərinə uyğun gələn təhsil səviyyəsinə malik olmalıdır. Əks halda, əvvəlki illərdəki yaşdollarından zövqünə, həyata münasibətinə və tələbatına görə ciddi sürətdə fərqlənən indiki gənclər arasında cinayət törətmə meyli artacaq və bu cür yaşamaq onların adi həyat tərzinə çevriləcəkdir. Məhkum edilənlərin tərkibində 14-17 yaşından onların xüsusi çəkisinin 3,5% təşkil etməsi, onların əsrin axırında 1990-cı ilə müqayisədə 17,3% artması, qeydə alınmış 4219 cinayətin 685-nin (və ya 16,2%) yetkinlik yaşına çatmayanlar tərəfindən törədilməsi, onların 345-nin (və ya 50,4%) Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində baş verməsi, təkcə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarını deyil, eləcə də ictimaiyyəti narahat etməlidir.

İşlər və tədbirlər çoxdur. Sadəcə olaraq söylərimizi birləşdirmək və onları həyata keçirmək üçün tələsməliyik.

Sahib AXUNDOV

Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində prioritet istiqamətlər.

Ölkəmizdə gənclik böyük ictimai qüvvədir. Ona görə də milli müstəqillik və dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi, etibarlı gələcəyimizin təmin edilməsi gənclərin sosial-siyasi fəallığının yüksəldilməsindən çox asılıdır. Elmi-nəzəri və metodoloji əsasları xalqımızın böyük oğlu, dünya şöhrətli siyasətçi, ümummillî liderimiz H.Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş və hazırda onun layiqli davamçısı möhtərəm prezidentimiz cənab İ.Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən gənclər siyasətinin aparıcı xəttini də məhz bu mühüm konsepsiya təşkil edir. Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində təkcə dövlət strukturlarının deyil, ictimai təşkilatların, o cümlədən həmkarlar ittifaqları təşkilatlarının da üzərinə çox böyük vəzifələr düşür.

Gənclər siyasətinin prioritet istiqamətlərini 2 zəruri amillə şərtləndirmək olar:

1. Gənclərlə aparılan iş.
2. Gənclərin qarşısında duran vəzifələr.

Gənclərlə aparılan işdə hər şeydən əvvəl bizim gələcəyimizin qurucuları olan cavan nəsllə daim diqqət və qayğı göstərilməsi, onların problemlərinin vaxtında və operativ həll edilməsi, hər bir tələb, istək və arzularına xüsusi həssaslıqla yanaşılması ön planda dayanmalıdır. Öz ətrafına çoxlu gənc toplayan Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqı Gəncə Şəhər Komitəsi bu məsələni özünün gündəlik iş prinsipinə çevirmişdir.

Rəyasət Heyətinin yığıncaqlarında vaxtaşırı gənclərlə bağlı məsələlər müzakirə olunur, onların sosial hüquqlarının müdafiəsi işinin daha da təkmilləşdirilməsi yolları nəzərdən keçirilir.

Gənclərlə aparılan işin ən vacib şərtlərindən biri də yeni nəslin nümayəndələrinə etimad göstərilməsi, yəni onların məsul dövlət vəzifələrinə, hakimiyyət orqanlarına irəli çəkilməsi, idarəetmə işində fəal iştirakının təmin edilməsi, qabiliyyət, bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirmək üçün maksimum şərait yaradılmasıdır. Biz gənc və perspektivli həmkarlar fəallarının bu sahədəki yüksəlişini daim diqqət mərkəzində saxlayır, onlara olan inam və etibarın daha da möhkəmlənməsinə çalışırıq. Bu gün Gəncədə bir çox mədəniyyət və idman obyektlərinə rəhbərlik gənclərə həvalə edilmişdir.

Bildiyiniz kimi, ölkəmizdə yeni iş yerlərinin açılması ən ümdə vəzifələrdən biridir. Bu məsələnin həlli gənclər siyasətinin uğurla həyata keçirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. MİMHİ Gəncə şəhər komitəsi işə qəbul zamanı savadlı və işgüzar gənclərə üstünlük verilməsini diqqət mərkəzində saxlayır. Gənclərin asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün də komitəmiz lazım olan bütün tədbirləri həyata keçirməyə çalışır. Ona nail olmağa çalışırıq ki, ictimai faydalı əməyə cəlb etməklə onları neqativ meyillərdən çəkəndirək, gənclər arasında cinayət hallarının başvermə ehtimallarının minimuma endirilməsinə köməklik göstərək.

Komitəmiz gənclərin aqli və fiziki cəhətdən sağlam böyümələrinə, onların intellektual səviyyələrinin yüksəlməsinə, idman hərəkətində fəal iştirakına da öz imkanları daxilində dəstək verir. Çünki yalnız hərtərəfli inkişaf etmiş gənc nəsillə tarixin onun qarşısında qoyduğu böyük və əzəmətli vəzifələri yerinə yetirə bilər. Gəncədə son illərdə idmana necə böyük qayğı göstərildiyi bütün respublika ictimaiyyətinə yaxşı məlumdur. Bir az əvvəl gənclərin yaxın dostu və hamisi möhtərəm prezidentimiz cənab İ.Əliyev şəxsi təşəbbüs və köməkliyi sayəsində şəhərimizdə Olimpiya İdman Komp-

leksinin tikilib istifadəyə verilməsi gənclər arasında idmana marağı daha da artırmışdır. Komitəmiz burada müxtəlif idman tədbirlərinin təşkilinə və keçirilməsinə lazımı köməklik göstərir. Biz yaradıcı gənclərin əşkara çıxarılması, onların qabiliyyət və istedadlarının inkişafı üçün də əlimizdən gələni əsirgəmirik.

Hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi gənclərlə aparılan işin əsas istiqamətlərindən birini təşkil edir. Torpaqlarımızın bir hissəsinin düşmən tapdağı altında olması, habelə milli müstəqillik və dövlətçiliyimizə qarşı müxtəlif qəsdlərin törədilməsi bu istiqamətdə işlərin daha da canlandırılmasını tələb edir. MİMHİ Gəncə şəhər komitəsi gənclər arasında hərbi-vətənpərvərlik işinin düzgün təşkilinə böyük əhəmiyyət verir, vaxtaşırı çağırış məntəqələrinə, hərbi hissələrində, döyüş bölgələrində olur, gənclərimizin əsgər və zabidlərlə görüşlərini keçirir, bu mövzuya həsr olunmuş maraqlı ədəbi-bədii gənclər və disputların təşkilinə yardım göstərir.

Gənclər arasında hüquqi maarifləndirmə işinin genişləndirilməsi bu günün ən vacib və önəmli məsələlərindən biridir. Etiraf etmək lazımdır ki, gənclərimizin böyük əksəriyyəti özlərinin konstitusyon hüquqlarını hələ də lazımcına bilmirlər. Bu isə onların şəxsi həyatlarında çox zaman müəyyən problemlərin yaranmasına səbəb olur. Ötən il qadınlarımız arasında apardığımız anonim sorğuda iştirak edən gənc qızların çoxu öz hüquqları ilə bağlı suallara əsasən qeyri-qənaətbəxş cavab vermişdilər. İstər oğlanlar, istərsə də qızlar arasında hüquqi maarifləndirmə işinin təşkilinə komitəmiz son vaxtlarda ən təxirəsalınmaz vəzifələrdən biri kimi yanaşır. Təcrübəli hüquq işçilərinin və digər mütəxəssislərinin iştirakı ilə keçirdiyimiz yığıncaqlarda gənclər onları maraqlandıran suallara müəyyən cavablar alırlar.

Əvvəldə dediyimiz kimi, bu günün gənclərinin qarşısında çox böyük və məsul vəzifələr durur. Biz öz işimizdə bu vəzifələrin gənclərə aydınlaşdırılmasına mühüm əhəmiyyət veririk.

Hər şeydən əvvəl gənclərə başa salmağa çalışırıq ki, onlar şəhidlərimizin qanı bahasına qazanılmış milli istiqlalımızın qədrini bilməli, onu göz bəbəyi kimi qoruyub saxlamalı, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda mübarizədən bir an da olsa geri çəkilməməli, ata-babalarımızın qəhrəmanlıq ənənələrini layiqincə davam etdirməlidirlər. Burada qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, faşist erməni ordusu ilə ölüm-dirim savaşında şəhid olanlar arasında şəhərimizin mədəniyyət işçiləri və idmançılar da az deyil. Mən onlardan şair Nizami Aydının, Gəncə Dövlət Kukla Teatrının aktyoru Nadir Hüseynovun və onlarca başqalarının adlarını çəkmə bilərəm.

Gənclər öz dilini, dinini, milli mənəvi dəyərlərimizi ürəkdən sevməli, tarixi keçmişimizə, xalqımızın keçib gəldiyi çoxəsrlik yola dərinləndirilməli, azərbaycançılıq və turançılıq ideyalarına səylə yiyələnməlidir, özündə milli qürur və iftixar hissi tərbiyə etməyi bacarmalıdır. Bu məsələ komitəmizin gənclər arasında apardığı ideya-siyasi tərbiyə işində əsas yerlərdən birini tutur.

MİMHİ Gəncə şəhər komitəsi gənclərin qarşısında duran ən vacib vəzifələrdən birini də bunda görür ki, əsas dayağımız olan cavan nəsil müasir cəmiyyətimizdə sivil və demokratik prinsiplərin bərqərar olması uğrunda mübarizənin ən cərgələrində addımlamalı, ümumi inkişafımıza əngəl törədən neqativ hallara qarşı bərkəməz və prinsiplial mövqə tutmalı, yeri gəldikdə öz şəxsi mənafeyini ictimai mənafeyə qurban verməyi bacarmalıdır.

Gənclərə bunu da təlqin etməyə çalışırıq ki, onlar Azərbaycandan kənar da ölkəmizi layiqincə təmsil etməli, onun beynəlxalq aləmdəki nüfuzuna, ümummilli və ümumdövlət mənafeələrimizə xələl gətirə biləcək hər hansı bir yanlış hərəkətə yol verməməlidirlər.

Gənclər işi, zəhməti sevməli, həyatda özləri üçün münasib sənət və peşə seçməli, özünün ictimai faydalı əməyi ilə cəmiyyətimizdə nə isə bir fayda verməlidirlər. Tənbellik, müftəxorluq və ələbaxımlıq onlara yad olmalıdır. Komitə

miz bunu gənclərin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri hesab edir və gənclər arasında apardığı təbliğat və izahat işində bu məsələyə də geniş yer ayırır.

Yeni dövrün tələblərini nəzərə alaraq biz gənclərə belə bir fikri də aşılayırıq ki, onlar yeni əsrin elmi-texniki tələbləri ilə ayaqlaşmağa səy göstərməli, daim yeniləşən və qloballaşan dünyamızın inkişaf tendensiyasından düzgün baş çıxarmalı, müasirləşmə yolunda qarşıya çıxan bütün maneələri cəsarətlə dəf etməlidir.

MİMHI Gəncə şəhər komitəsi gənclərdə güclü xarakter, zəngin mədəniyyət və yüksək əxlaqi keyfiyyətlərin tərbiyə olunmasını ən mühüm vəzifələrdən biri hesab edir. Bizim fikrimizcə, bu günün gəncliyi xarakter etibarlı ilə bütöv və mətin, əqidə və məslək etibarlı ilə saf və təmiz, ideya-siyasi cəhətdən tam yetkin və hazırlıqlı olmalı, özünün mədəni səviyyəsi, nümunəvi şəxsiyyət və ləyaqəti ilə həmişə, hər yerdə seçilməlidir.

MİMHI Gəncə şəhər komitəsi gənclər siyasətinin həyata keçirilməsi üçün bundan sonra da öz üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə, cəmiyyətimizə layiq gənclər yetişməsi işinə öz töhfəsini verməyə çalışacaq.

Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasının
Bakı filialının tədris işləri üzrə direktor müavini,
texnika elmləri namizədi

Ramiz İSGƏNDƏROV

Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində prioritet istiqamətlər.

Son illər ictimai həyatımızın bütün sahələrində həmkarlar ittifaqlarının sosial amortizator kimi rolu daha çox hiss olunur. Bu gün ən kütləvi ictimai təşkilat olan həmkarlar ittifaqlarının gənclər siyasətinin başlıca məqsədi işləyən və oxuyan gənclərin sosial - iqtisadi hüquqlarının müdafiəsi üzrə üzv təşkilatların fəaliyyətinin təşkili, gənclərin həmkarlar ittifaqları sıralarına cəlb edilməsi, xarici ölkə həmkarlar ittifaqları mərkəzlərinin gənclərlə iş təcrübəsinin öyrənilib yayılması olmalıdır.

Əhalinin həyat səviyyəsi, əmək şəraiti və digər amillərin pisləşməsinə səbəb olan sosial - iqtisadi proseslər öz neqativ təsiri ilə gənclərdən də yan keçməmişdir. Bu problem ümumi xarakter daşısa da, onların əksəriyyəti gənclərin vəziyyəti üçün xüsusilə xarakterikdir. Bunlar pulsuz peşə təhsili almaq imkanlarının pisləşməsi, ilk iş yerinin əldə olunması və işə düzəlməyin çətinliyi, işsizliyin yüksək səviyyəsi, ailə qurmaq üçün imkanların məhdudluğu, hətərləfli və mədəni inkişaf üçün imkanların pisləşməsidir. Bu və digər problemlərin nəticəsidir ki, gənclər arasında cinayətçilik, narkomaniya halları çoxalmış, vicdanlı məhsuldar əməyin nüfuzu azalmışdır.

Gənclərlə aparılan işin mövcud vəziyyəti təşkilatlanma işində olan problemlərin dərinləşməsi ilə müşahidə olunur. Sırr deyil ki, bir çox həmkarlar ittifaqları təşkilatları gənclərlə sistemli və məqsədyönlü iş aparmır. Bu da son nəticədə təşkilata yeni üzvlərin axınına zərər verir, həmkarlar ittifaqı fə-

allarının cavanlaşması prosesini ləngidir. Bu istiqamətdə işləri canlandırmaq üçün həmkarlar ittifaqlarının gənclər siyasətinin konsepsiyası olmalıdır. Həmkarlar ittifaqları bu siyasəti Azərbaycan Respublikasının, «Həmkarlar İttifaqları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Beynəlxalq Konvensiya və standartlar, müqavilələr, Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlar qarşısında öhdəlikləri, eləcə də Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının Nizamnaməsi və digər proqram sənədləri əsasında aparmalıdır.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası beynəlxalq həmkarlar ittifaqları hərəkatının bir hissəsidir və özünün gənclər siyasətini xarici həmkarlar ittifaqları mərkəzlərinin, xüsusilə Beynəlxalq Əmək Təşkilatının üzvü olan dövlətlərin təcrübəsini istifadə etməklə həyata keçirməlidir.

Əmək qabiliyyətli əhalinin bütün kateqoriyaları arasında gənclərin məşğulluğu, onların əmək fəaliyyətinə hazırlanması xüsusilə böyük əhəmiyyət kəsb edir, çünki bu məsələlər XXI əsrdə ölkəmizi daha da inkişaf etdirmək kimi çətin bir məsələnin öhdəsindən gəlməli olan nəslin formalaşması ilə bağlıdır.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası və Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşə götürənlər) Təşkilatlarının Milli Konfederasiyası arasında bağlanmış Baş Kollektiv Sazişdə tələblərin müvafiqəti və mövsümü məşğulluq məsələlərinin həlli, ümumtəhsil və peşə təhsili ocaqlarının məzunlarının işlə təmin edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Lakin ixtisaslı fəhlə kadrlarının hazırlanması sahəsində vəziyyət ciddi narahatlıq doğurur. Texniki peşə məktəblərinin məzunlarının sayının azalması, məzunların işlə təmin olunmasındakı problemlər ölkədə kriminogen şəraiti kəskinləşdirən amillərdəndir.

Gənclər siyasətinin cari və perspektiv məsələlərinin həlli bütün üzv təşkilatların fəaliyyətinin koordinasiyası olmadan mümkün deyil. Bunun təmin olunması üçün gənclərin

müxtəlif kateqoriyalarının xarakterik problemləri öyrənilməli, təhlil olunmalı və ümumiləşdirilməlidir. Həmkarlar ittifaqları cəmiyyətin bütün təbəqələrinin diqqətini gənclər probleminə cəlb etməyə çalışmalıdır. Bu işin səmərəliliyi üçün kütləvi informasiya vasitələri həmkarlar ittifaqlarının gənclərlə işini müntəzəm və geniş işıqlandırmalıdır.

Bizə belə gəlir ki, «Ülfət» qəzetində gənclər rubrikasının açılması, burada gənclərin əmək və sosial – iqtisadi hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı materialların dərc olunması səmərəli vasitə olardı. Bu məqsədlə ayrı-ayrı həmkarlar ittifaqları təşkilatlarının gənclərlə işini, onların ictimai – siyasi həyatda iştirakını gənc həmkarlar ittifaqları liderləri və fəalları ilə aparılan tədbirləri təbliğ etmək lazımdır.

Gənclərlə aparılan işi sistemli şəkildə istiqamətləndirmək üçün həmkarlar ittifaqları təşkilatlarında xüsusi Şuraların və komissiyaların yaranması da əhəmiyyətli olardı.

Ümumiyyətlə, həmkarlar ittifaqlarının gənclərlə işinin səmərəliliyinin artırılmasının ən optimal yolu həmkarlar ittifaqları fəallarının hazırlığının təkmilləşdirilməsi və onların təhsilidir. Bu işdə həmkarlar ittifaqlarının təhsil müəssisəsi Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyası Bakı filialının imkanlarından istifadə etmək olar.

Sücaəddin ABDULLAYEV

Milli dövlətçilik prinsiplərinin gənclərə aşılmasında ictimai təşkilatların rolu.

Azadlıq çox dərin fəlsəfi məzmununa malik bir anlaydır. Əsrlər boyu böyük mütəfəkkirlər bu barədə fikirlər söyləmiş, insanlar inqilablar etmiş, yürüşlər, müharibələr və ümumiyyətlə insan onu daima axtarmışdır. Bütün bəşəriyyətdə insan hüquqları və insan azadlıqları həmişə öndə olmuşdur. Bəşəriyyətin ən ali varlığının hüquqları qorunub və qorunacaqdır.

Müstəqil azad Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmaq bizim də hər birimizin ən böyük arzusu olmuşdur. Sovet rejimi dövründə ürəklərdə gizli yaşadılan bu azadlıq arzusu yeni dövrə keçid ərafəsində reallaşdı.

Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra bir sıra problemlərlə üzləşdi və bu problemlərin həll etməsində 1993-cü ildə ardıcıl olaraq başlamışdır.

Azərbaycan Respublikasının inkişaf dövrünü biz ümum-milli liderimiz Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətdə ikinci dəfə qayıdışından sonra olan dövrü götürürük və götürürük ki, Azərbaycan Respublikasının inkişafı hər sahədə məhz bu dövrdən başlayır. Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda gənclərlə – ictimai təşkilatlarla hər sahədə aparılan işlərdə qeyd etdiyimiz dövrdən başlayır. Göstərilən dövrdən ictimai təşkilatlarla – gənclərlə əlaqəli bir sıra qurumların yaradılması, geniş sayda tədbirlərin respublikamızda təşkil edilməsi və keçirilməsi olimpiya hərəkəti, olimpiya oyunları söylədiklərimizə misaldır.

Azərbaycan dövlətçiliyi prinsiplərinin və onların gənclərə aşılmasında ictimai təşkilatların, ilk növbədə həmkarlar təşkilatlarının rolu həmişə olduğu kimi bu gün də vacibdir. Hər bir müəssisə, təşkilat ictimai qurumlarda xüsusilə həmkarlar təşkilatı bu yöndə iş aparmalıdır və bu ideoloji işin aparılması zəruridir. Çünki bir gəncin cəmiyyətdə yetişməsinə, onun layiqli vətəndaş olması üçün ailə, məktəblə bərabər ictimai qurumlar, bir də qeyd edirəm, xüsusən həmkarlar respublikada ən çoxluq təşkil edən həmkarlar təşkilatın da iştirakı və rolu müsbət olmalıdır.

Bu nöqtəyi nəzərdən Həmkarlar Təşkilatları üçün prioritet məqsəd sayıla biləcək ideoloji prinsiplər, milli dövlətçilik prinsipləri ümum-milli liderimiz Heydər Əliyevin respublika gənclərinin I Forumunda onun tərəfindən səsləndirilmişdir:

«Gənclərimizin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri mənəvi tərbiyə məsələsidir. Bilirsiniz, indi maddi çətinlik, maddi ehtiyaclar şübhəsiz ki, cəmiyyətdə cürbəcür mənfi halların meydana gəlməsinə gətirib çıxarır. Ancaq gənclərimiz də bilməlidir, vətəndaşlarımız da bilməlidir ki, bu dövrün müvəqqəti çətinliklərinə dözmək lazımdır, mənəvi tərbiyəni daim aparmaq lazımdır və gənclərimizi yüksək mənəviyyət ruhunda tərbiyələndirmək lazımdır. Ümumbəşəri dəyərlər Azərbaycan xalqının milli, mənəvi dəyərləri hər bir gənc tərəfindən mənimsənilməlidir. Mənəviyyət olmayan yerdə heç bir şey ola bilməz. Nə qədər var-dövlət olsa da, pul olsa da, nə qədər zənginlik olsa da, mənəviyyət olmayan yerdə heç bir şey ola bilməz. Xalqımızın tarixinin əsasını təşkil edən bütün mərhələlərdə keçmiş əsrlərdə yüksək mənəviyyət olmuşdur. Keçmiş tariximizdən bizə qalan simaları bu gün dünyada məşhurlaşdıran və bizim üçün nümunə edən onların yüksək mənəviyyətidir, yüksək amallarıdır. Ona görə də bu gün mənəvi tərbiyə bəlkə də keçmiş illərdən daha çox lazımdır. Bildiyiniz kimi həmkarların təşkilatı həmişə olduğu kimi çoxluq təşkil etmiş gənclərimiz milli ruhda tərbiyə olunmalıdır, bizim milli-mənəvi dəyərlərimizin əsa-

sında tərbiyələnməlidir. Gənclərimiz bizim tariximizi yaxşı bilməlidir, keçmişimizi yaxşı bilməlidir, dilimizi yaxşı bilməlidir, milli dəyərlərimizi, milli ənənələrimizi yaxşı bilməyən, tariximizi yaxşı bilməyən gənc vətənpərvər ola bilməz. Hər bir gənc vətənpərvər olmalıdır. Vətənpərvərlik böyük bir məfhumdur. Bu sadəcə ordu-da xidmət etmək demək deyil, vətəna sadıq olmaq, vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq – budur vətənpərvərlik». Dahi öndərimizin söylədiyi bu proqram xarakterli fikirlər bu gün hər bir həmkarlar təşkilatının milli dövlətçilik prinsiplərinin gənclərə aşılmasında əsas fəaliyyəti kimi götürülməlidir.

Milli dövlətçilik prinsiplərinin gənclərə aşılmasından danışıarkən tarixi keçmişimizin qiymətləndirilməsi zərurəti xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu azərbaycanlı gəncinin layiqli vətəndaş kimi yetişməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Məsələn, Azərbaycanın dövlət bayrağında əks olunmuş rənglərin mənası – əks olunan rənglərin hansı ideyaları kəsb etməsini hər bir Azərbaycan gənci bilməli və bu ideyalara hörmət etməlidir (göy – aydın səma və inkişaf müasirlik, qırmızı – türkçülük prinsipləri, dövlətçilik uğrunda tökmüş qanlar, yaşıl – dinimiz, əqidəmiz məssəbimizdir).

Həmkarlar Təşkilatları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası onun əsas qanunudur və o qanun kimi dərk olunmalı hər bir gəncin borcudur və onun maddələrini öyrənmək və dərk etmək – ondan istifadə etməyi bacarmalıdır.

Konstitusiyamızın 15 maddəsi bir başa həmkarlar təşkilatının hüquqları və əsas işidir. Burada insanın mənzil hüququ, əmək hüququ, istirahət hüququ, sosial təminat hüququ, ətraf, mühit və sağlamlıq hüququ, seçmək və seçilmək hüququ, seçkilərdə iştirak etmək hüququ və ən əsas ictimai təşkilatlarda birləşmək hüququ.

Milli dövlətçiliyin inkişafı, möhkəmlənməsinin vətəndaşlara – gənclərə aşılmasında AMEA azad həmkarlar ittifaqının fəaliyyəti də buna misaldır. AMEA AHİ-da Dövlətçilik və vətənpərvərlik komissiyası fəaliyyət göstərir.

Biz milli dövlətçilik və onun gənclərimizə aşılmasından danışıarkən 1993-cü ildən Milli məclisdə qəbul edilmiş konvensiyalar haqqında da danışmaya bilmərik. Bu əsasən Avropa – beynəlxalq əmək təşkilatının vaxtı ilə qəbul etmiş 11, 35, 47, 87, 87, 135 həyatı vacib konvensiyalardır və eyni zamanda bu yaxınlarda Milli Məclis tərəfindən əsas müddəaları qəbul edilmiş Avropa Sosial Xartiyasının müddəalarından geniş istifadə etmək lazımdır.

Həmkarlar Təşkilatlarının milli dövlətçilik prinsiplərinin təbliğində üzərinə düşən vəzifələrdən biri də gəncləri orduya hazırlamaq və bu istiqamətdə işçilərlə, ailələrlə, gənclərlə və Azərbaycan Hərbi Komissarlığı ilə aparılmış və aparılacaq işləri ön plana çəkməkdir.

Bu gün Azərbaycan Respublikasına ayaq açmış müxtəlif dini ideologiyalar xüsusən gənclərimizə öz mənfi təsirini göstərir. Bu barədə son dövrlərdə çox danışılmış lakin artıq milli mentalitetimizin bir hissəsinə çevrilmiş islama qeyd olunan dini ideyaların vurduğu zərərni dəf etmək yolları göstərilməmişdir. Bir sıra gənclərimizin beyninə yeridilmiş xaricdən gələn dini yaxud dünyəvi ideologiyaların gələcəkdə göstərəcəyi fəsadlar haqqında danışmağa ehtiyac yoxdur. Bunu biz hamımız bilirik. Bizim üçün əsas məsələ odur ki, Azərbaycan Respublikasının dövlət ideologiyası olan azərbaycançılıqda yer alan islam gənclərə ulu babalarımızdan bizə miras qalan dəyər kimi aşılansın. Bu işin aparılması çox zəruridir və milli vətənpərvərlik ideologiyasının tərkibində aparılması vacib olan bu işin məhz həmkarlar təşkilatları vasitəsi ilə aparılması məqsədə uyğundur.

Bakı Dövlət Universitetinin
Tarix kafedrasının müəllimi,
tarix elmləri namizədi, dosent

Kərim ŞÜKÜROV

SSRİ-nin dağılması ərafəsində Azərbaycan gənclərinin sosial-demoqrafik vəziyyəti və müstəqillik dövrünün əsas tendensiyaları.

Gənclər cəmiyyət həyatında mühüm yer tutur. Onların potensial imkanlarının aşkar edilməsi və reallaşdırılması sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi üçün gənclərin sosial-demoqrafik vəziyyətinin öyrənilməsi mühüm problemlərdəndir. Problemi dinamikada tədqiq etmək üçün SSRİ-nin dağılması ərafəsi və müstəqillik dövrü xronoloji cəhətdə kimi götürülür.

Gənclərə 16-30 yaş arasında olanlar şamil edilir. SSRİ-nin mövcudluğu dövründə (1922-1991) keçirilən sonuncu, 1989-cu il əhali siyahıya almasına görə ölkədə 16-29 yaşında olanlar 61.679.578 nəfər (bütün əhəlinin 21,6%-i) idi. Onlardan 31.172.576 nəfərini kişi, 30.507.002 nəfərini qadın təşkil edirdi.

Gənclərin 67,7%-i şəhərlərdə, 32,3%-i kəndlərdə yaşayırdı. Həmin siyahıya almanın məlumatına görə Azərbaycan SSRİ-də yaşayan gənclərin sayı 1.955.969 (respublika əhəlinin 27,9%-i) idi. Azərbaycan gəncləri SSRİ gənclərinin 3,17%-ni təşkil edirdi. Lakin bütün əhali içərisində gənclərin payı Azərbaycanda SSRİ-yə nisbətən 6,3% çox idi. Azərbaycanın 16-29 yaş arasında olan əhəlisinin 964.643 nəfəri (49,3%) kişi, 991.426 nəfəri (50,7%) qadın idi.

Azərbaycan gənclərinin 1.029.956 nəfəri (52,65%) şəhərlərdə, 926.013 nəfəri (47,34%) kəndlərdə məskunlaşmışdı.

Respublikada şəhərli gənclərin sayı SSRİ üzrə göstəricidən 15,1% az, kəndli gənclərin sayı isə əksinə bir o qədər çox idi.

1991-ci ilin oktyabrında Azərbaycan dövlət müstəqilliyini elan edir, dekabr ayında isə SSRİ dağılır. Bu dövrdən etibarən Azərbaycan gənclərinin say dinamikası, cins tərkibi və yerləşməsində baş verən dəyişikliklər müəyyən edilmiş, onun əsas tendensiyalarını göstərə bilər. Burada aydınlıq yaratmaq üçün bütün rəqəmləri deyil, 2001 və ya 2002-ci ilə aid olan rəqəmləri müəyyən edib müqayisələr aparaq.

Məlumdur ki, statistik məcmuələrdə əhəlinin tərkibi tək yaşlar üzrə deyil, yaş qrupları üzrə (əsasən 5 yaş qrupu üzrə) verilir. Bizi də 16-29 yaş arasında əhali maraqlandırdığına görə əlavə hesablama aparmağa ehtiyac yaranır.

Belə ki, 15-29 yaş qrupuna daxil olan əhali içərisində 16-19 yaşlar arasında əhəlinin sayını tapmaq üçün müvafiq rəqəm beşə bölünür, alınan nəticə həmin rəqəmdən çıxılır. Beləliklə, qalan rəqəm orta hesabla 16-19 yaşlıları əks etdirmiş olur. Bu cür hesablama əsasında 2002-ci ildə Azərbaycan Respublikasında 16-29 yaş arasında olanların 2001 min nəfər olduğunu müəyyən etmək olar. Onlar respublika əhəlisinin (8141,4 min) 24,6%-ni təşkil edirdi.

Gənclərin təxminən 989,6 min nəfərini kişilər (49,45%), 1011,2 min nəfərini (50,54%) qadınlar təşkil edirdi. 16-29 yaşlı əhəlinin 1013,3 min nəfəri (50,6%) şəhərlərdə, 987,6 min nəfəri (49,4%) kəndlərdə yaşayırdı. Göründüyü kimi 1989-cu ilə nisbətən 2002-ci ildə Azərbaycanda gənclərin sayının mütləq rəqəmlərlə artmasına (+45min) baxmayaraq, onların ümumi əhali içərisində payı 3,3% azalmışdı. Gənclərin cins tərkibində nisbət cüzi dəyişikliklə müşayiət olunmuşdur.

Həmin dövrdə yaşayan gənclərin sayı şəhərlərdə yaşayanlara nisbətən çoxalmışdır. SSRİ-nin dağılması ərafəsi və müstəqillik əldə edildikdən sonra Azərbaycan gənclərinin ayrı-ayrı yaş qrupları üzrə yerləşməsi və cins tərkibi dəyişik-

bələrin öz təhsilini davam etdirməsi qayğısına qalınırdı. Lakin, Sovet rejiminin nəinki gənclərə, bütün cəmiyyət üzvlərinə qoyduğu yasaqlar, ideoloji yeksənəqlik mövqedə potensialı məhv edə bilmədi. 60-cı illərin demokratik ruhlu gəncləri 80-ci illərin sonu üçün erməni təcavüzünə sığır çəkməyə hazır olan yetkinlərə çevrildilər. Hərəkətin canlı cəmiyyət ölcüsü isə birmənalı gəncliyin hesabına yüksək göstərici nümayiş etdirə bilirdi.

Azərbaycan gəncliyinin öz xalqının, Vətəninin taleyinə biganə qalmaması, milli ruhunun ölməməsi, əksinə milli - demokratik hərəkətin liderlərinə çevrilməsi əslində kommunist rejiminin ideoloji sarsıntısı, müstəqil dövlətçilik yolunun başlanğıcı oldu.

XX yüzilliyin 70-ci illərində SSRİ-nin ən mühüm ali məktəblərində Azərbaycan üçün 17 mindən çox yüksək ixtisaslı gənc mütəxəssis hazırlanmışdı. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə C.Naxçıvanski adına ixtisaslaşdırılmış məktəbin açılması gənc milli hərbi kadrların yetişdirilməsinə xidmət edirdi. Ermənilərin açıq təcavüzkar əməlləri qarşısında Azərbaycan gəncliyi təşkilatı baxımdan kifayət qədər güclü olmasa da etiraz səsinə qaldırdı, mitinqlər təşkil etdi, siyasi maarifçilik işi apardı. 1990-cı ilin yanvarında sovet ordusunun Azərbaycan xalqına qarşı qanlı siyasətinin ilk və əsas qurbanları gənclər oldu. Gənclərin mübarizə əzmi, Azərbaycan ərazisinin toxunulmazlığı uğrunda ölüm - dirim savaşına qalxması respublikadakı ictimai - siyasi proseslərə güclü istiqamətləndirici təsir göstərdi. 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktının qəbulunda - Azərbaycan milli dövlətçiliyinin bərpasında gənclərin misilsiz xidməti vardır.

Əhalisinin yaş tərkibinə görə Azərbaycan gənclər ölkəsi hesab edilir. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının bərqərar olmasında, möhkəmlənməsində çox konkret işlər görmüş gənclərin mənafeyini nəzərə almaq dövlət siyasətinə çevrildi. 1994-cü il iyulun 26-da Gənclər və İdman nazirliyinin yara-

dılması zəncirvari əməli işlərin başlanğıcı oldu. Müstəqil Azərbaycan gənclərinin forumları keçirildi. 1996-cı il fevralın 2-də I forumda iştirak edən dövlət başçısı Heydər Əliyev gənclər qarşısında tarixi bir vəzifə qoydu: «Hər bir Azərbaycan gənci... hər şeydən çox, hər şeydən artıq müstəqil Azərbaycanın bu günü, gələcəyi haqqında düşünməlidir». 1999-cu il martın 2-3-də keçirilən II forumda da H.Əliyev öz fikrini davam etdirmişdi: «Siz, müstəqil Azərbaycanın XXI əsrdə yaradanlarısınız, quranlarısınız, inkişaf etdirənlərisiniz». Tarixdə böyük şəxsiyyətlərin əksəriyyəti gəncliyə xitab etmişdir. Təbiət etibarını ilə yenilikçi, cəsarətli, təşəbbüskar, enerjili olan gənc nəsillər etibarlı müttəfiqə çevrildəndə çox mürəkkəb vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələ bilər. Bu faktor nəzərə alaraq II forumda H.Əliyev «siyasi vəsiyyət» etmişdir: «Biz müstəqil Azərbaycanın taleyini gələcəkdə sizə etibar edəcəyik, sizə tapşıracağıq. Ona görə də Azərbaycanı, Azərbaycan dövlətini yaşatmaq, inkişaf etdirmək üçün hazır olun!». Bu missiyanı yerinə yetirmək üçün isə gənclər respublikanın ictimai-siyasi həyatında daha fəal iştirak etməli, passiv vətəndaş mövqeyi tutmamalı, cəmiyyətin problemlərinin həllini öz üzərinə götürməyi bacarmalıdır. Təbii ki, güclü dövlətin gənci də mənən qüdrətli olur. Dövlət - vətəndaş, dövlət və gənclər tərəfdaşlığında qarşılıqlı xidmət göstərilməlidir. 1999-cu il 29 iyul tarixli «Dövlət gənclər siyasəti haqqında» prezident fərmanı da məhz dövlətin diqqətini və qayğısını gənclərə yönəltmək məqsədi daşmışdır. Fərmanın verdiyi imkanlardan bəhrələnməyə gənclər və onları birləşdirən müxtəlif təşkilatlar Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin təminatçısı olmaq funksiyasını həyata keçirməyi fəxri vəzifə və borc hesab etmişdirlər.

İqtisadi islahatların yeni mərhələsində gənclərin rolu.

Transformasiya dövrünü yaşayan ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, iqtisadi islahatların dinamik bir şəkildə həyata keçirilməsi gənclərin, o cümlədən onları birləşdirən müxtəlif təşkilatların bu prosesdə nə dərəcədə iştirak etməsindən asılıdır. Geniş miqyaslı islahatlar cəmiyyətin bütün fəaliyyət sahələrində yeniləşməni özündə ehtiva edir. Belə bir yeniləşmənin aparıcı qüvvəsi, daşıyıcısı isə məhz gənclərdir.

İqtisadi quruculuq prosesində ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatının, yeni iqtisadi münasibətlərin formalaşmasında gənclərin rolu xüsusilə qeyd edilməlidir. Məlum olduğu kimi sahibkarlıq fəaliyyəti yeni iqtisadi sistemin əsas atributlarından biridir. Sahibkarlıq inkişaf etdikcə azad cəmiyyətin əsas sosial bazası olan mülkiyyətçilər təbəqəsi yaranır və liberal dəyərlərə əsaslanan demokratik cəmiyyət quruculuğu prosesi dönməz xarakter alır. Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində çalışan sahibkarların təxminən 70 faizi gənclərdən ibarətdir. Bu iqtisadi quruculuq prosesinin əsas yükünün məhz gənclərin üzərinə düşdüyünü göstərir.

Gənclərin istər milli iqtisadiyyatımızın formalaşmasında, istərsə də iqtisadi problemlərin təhlil edilməsində, müvafiq tədqiqatların aparılmasında, dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş ümumi iqtisadi kursun təbliğ edilməsində, iqtisadi maarifləndirmənin gücləndirilməsində xüsusi rolu vardır və bu getdikcə daha aydın bir şəkildə nəzərə çarpır. Ölkədə çəvik iqtisadi təbliğat sisteminin qurulmadığı bir şəraitdə gənclərin bu prosesdə yaxından iştirakı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Hər bir ölkədə elan edilmiş iqtisadi-ideoloji kursun təbliği, iqtisadi strategiyanın ölkə və dünya ictimaiyyətinə çatdırılması vəzifəsi bir qayda olaraq iqtisadi siyasətin hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə məsul olan iqtisadi komanda tərəfindən yerinə yetirilir. Azərbaycanda isə iqtisadi ideoloji təbliğat qeyri-qənaətbəxş və bəzi hallarda ziddiyyətli bir şəkildə həyata keçirildiyinə görə bu vəzifəni də ölkənin siyasi rəhbərliyi yerinə yetirməli olur. Xüsusi olaraq qeyd etmək lazımdır ki, müşahidə edilən bu meyil iqtisadi islahatların başlanıldığı vaxtdan bu günə kimi davam etməkdədir.

İqtisadi-ideoloji təbliğat heç də ölkə iqtisadiyyatının yalnız «çıxıklənən» iqtisadiyyat kimi xarakterizə edilməsi, mövcud iqtisadi vəziyyətin birtərəfli şəkildə işıqlandırılması və şərh edilməsi kimi başa düşülməməlidir. Belə bir təbliğat mexanizmi ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi strategiyanın, dövlətimizin milli iqtisadi maraqlarının, reallaşdırılan və nəzərdə tutulan iqtisadi tədbirlərin qarşılaşdığımız problem və çətinliklərin ölkə vətəndaşlarına davamlı şəkildə çatdırılmasını təmin etməlidir.

İqtisadi təbliğat yalnız informativ xarakter daşımamalı, o daha çox iqtisadi maarifçilik nöqtəyi nəzərdən həyata keçirilməlidir. Transformasiya prosesi 10 ildən çox olan bir dövrü əhatə etsə də əhalinin müəyyən bir hissəsi yeni iqtisadi sistmə keçidin vacibliyini və sosialist iqtisadi sisteminin imtina edilməsinin labüdlüyünü yetərincə dəyərləndirmir. Bu ilk növbədə amirlik iqtisadiyyatının iflasa uğraması səbəblərinin və transformasiya prosesinin zəruriliyinin əhəliyə tam izah edilməməsinin nəticəsidir.

İqtisadi təbliğat yalnız ölkənin iqtisadi potensialının, xüsusilə də təbii sərvətlərimizin səthi bir şəkildə qiymətləndirilməsi üzərində deyil, bu potensialın Azərbaycanın milli maraqları naminə istifadəsinə şərait yarada biləcək sağlam iqtisadi sistemin formalaşdırılması məsələləri kontekstində qurulmalıdır. Dünya ölkələrinin təcrübəsinə istinadən qeyd etmək olar ki, hər bir ölkənin təbii sərvəti iqtisadi inkişaf

üçün zəmin yaratsa da onun həlledici şərti kimi çıxış etmir. Nə qədər təzadlı görünsə də dünyanın zəif inkişaf etmiş ölkələrinin əksəriyyəti təbii ehtiyatları zəngin olan ölkələrdir. Belə bir təzad həmin ölkələrdə mövcud iqtisadi potensialın reallaşdırılmasına şərait yaradan səmərəli iqtisadi sistemin yaradılmamasının nəticəsidir. Burada ABŞ-in 26-cı prezidenti Teodor Ruzveltin bu ölkənin iqtisadi potensialı ilə bağlı söylədiyi fikrini xatırlatmaq istərdim. O demişdir: «Bizim dövlətin böyüklüyü və qüdrəti malik olduğumuz sərvətlərlə deyil, bu sərvətlərdən necə istifadə etməyimizlə müəyyənləşir».

Iqtisadi təbliğat həm də ölkə iqtisadiyyatının kompleks təhlilinin aparılmasını tələb edir. Təəssüflər olsun ki, indiyə kimi Azərbaycan iqtisadiyyatının ümumi monitorinqi aparılmayıb. Doğrudur, iqtisadi yönümlü dövlət orqanları müvafiq sahələrlə bağlı təhlil və araşdırmalar aparırlar. Lakin bu sahədə görülən işlərin təcrid edilmiş halda deyil, bir-birini tamamlayaraq əlaqələndirilmiş şəkildə aparılmasına ehtiyac var. Sistemli iqtisadi təhlil və onun nəticələri Azərbaycan iqtisadiyyatının problemlərinə və onların həlli yollarına da sistemli yanaşmaq imkanı verə bilər. Heç şübhəsiz, ölkə iqtisadiyyatının monitorinqi obyektiv olmalı və mövcud reallıqları əks etdirməlidir. Bu məqsədlə ölkə statistikasının şəffaflığı və onun ictimaiyyətə açıqlığı təmin edilməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, iqtisadiyyat da insan orqanizmi kimidir. Ona düzgün «diaqnoz» qoymasan, «müalicəsi»ni də apara bilməzsən.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, keçid dövrünü yaşayan və milli iqtisadiyyatını formalaşdırmaqda olan ölkələr iqtisadi transformasiya prosesində bir sıra ciddi sosial-iqtisadi problemlərlə qarşılaşırlar. Və bir çox hallarda bazar iqtisadiyyatına keçidin məntiqi nəticəsi kimi çıxış edən bu problemlərin həlli qısa bir müddətdə mümkün olmur. Bu baxımdan Azərbaycan iqtisadiyyatı da bu kimi problem və çətinliklərdən xali deyil. Mövcud problemlərimizin təhrif edilməsi və dra-

matikləşdirilməsi iqtisadi maraqlarımızla bir araya sığmadığı kimi, sosial-iqtisadi problemlərimizə münasibətdə inkarçılıq mövqeyi də sağlam iqtisadi-ideoloji təbliğat prinsiplərinə uyğun gəlmir. Hazırda mövcud iqtisadi problemlərin geniş müzakirəsinin təşkil edilməsinə və bu müzakirələrin fikir müxtəlifliyi şəraitində keçirilməsinə böyük ehtiyac vardır. Iqtisadi problemlərimizə belə bir yanaşma alternativ ekspert rəylərinin, nəticə və təkliflərin üzə çıxarılmasına zəmin yaratmış olardı. Bu məqsədlə Azərbaycan hökuməti tərəfindən elmi ictimaiyyətin, qeyri-hökumət təşkilatlarının, özəl bölmənin iştirakı ilə Ümumrespublika Iqtisadi Forumunun keçirilməsini məqsədəuyğun hesab edirik. Belə bir Forum həm də son 10 ildə iqtisadi sahədə görülmüş işlərin nəticələrinin yekunlaşdırılması və təhlil edilməsi, eyni zamanda iqtisadi islahatların növbəti mərhələsi ilə bağlı məsələlərin idarəetmə sistemində islahatlar və struktur dəyişiklikləri, maliyyə sistemində şəffaflıq, kənd təsərrüfatının və qeyri-neft sektorunun inkişafı, iqtisadi inkişafda sosial inkişafın balanslaşdırılması ilə bağlı problemlərin ölkə iqtisadçılarının iştirakı ilə müzakirə edilməsi baxımından əhəmiyyətli ola bilər. Ümumiyyətlə, iqtisadi problemlər xarakterindən və onları doğuran səbəblərdən asılı olmayaraq ölkə ictimaiyyətinə vaxtında çatdırılmalıdır ki, sonradan onlar təhrif edilməsi və ya «siyasiləşdirilmiş» bir şəkildə təqdim edilməsin.

Iqtisadi ideoloji təbliğatın milli maraqlarımıza uyğun olaraq qurulması üçün iqtisadçı alimlərin, müstəqil ekspertlərin iqtisadi problemlərin müzakirəsinə cəlb edilməsi vacibdir. Çox təəssüflər olsun ki, bu gün Azərbaycanın iqtisadi elmi mühiti ilə iqtisadi yönümlü dövlət orqanları arasında böyük bir məsafə var. Bu məsafənin azaldılmasına cəhd göstərilməməsi iqtisadi-elmi potensialın kortəbii şəkildə siyasiləşməsinə gətirib çıxarır. Fikrimizə, həyata keçirilən iqtisadi islahatların elmi xarakterini və mövcud problemlərə konstruktiv yanaşmanı təmin etmək üçün Azərbaycanın iqtisadi-elmi mühitinin iqtisadi quruculuq prosesində yaxın-

dan iştirakına şərait yaradılmalıdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, iqtisadçı alimlər ölkə ziyalılarının əsas hissəsini təşkil etməklə yanaşı, həm də iqtisadi islahatların həyata keçirilməsində və milli iqtisadiyyatın formalaşması prosesində əsas qüvvə kimi çıxış edirlər. Bu baxımdan ölkəmizdə iqtisadi-elmi potensialın mövcud imkanlarının dəyərləndirilməməsi və ondan istifadə edilməməsi iqtisadi islahatları elmi mühitin dəstəyindən məhrum etməklə iqtisadi maarifləndirmə işində, iqtisadi-ideoloji təbliğat sahəsində ciddi problemlərin yaranmasına səbəb ola bilər.

Fikrimizə, cəmiyyətin intellektual potensialından, xüsusilə də elmi ictimaiyyətin, özəl bölmənin və üçüncü sektor adlandırılan qeyri-hökumət təşkilatlarının mövcud imkanlarından səmərəli istifadə etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında İqtisadi Şuranın yaradılması məqsədəuyğun olardı. İctimai əsaslarla fəaliyyət göstərəcək belə bir konsultativ qurum iqtisadi islahatların elmi-metodoloji bazasının hazırlanmasında, mütəmadi olaraq ölkə iqtisadiyyatının monitorinqinin aparılmasında, milli iqtisadiyyatımızın perspektiv inkişaf prioritetlərinin müəyyən edilməsində, iqtisadi islahatların icmalələşməsində və ölkənin siyasi rəhbərliyi üçün iqtisadi informasiya mənbəyinin və kanalının çoxşaxəliliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynaya bilər. Məlumat üçün qeyd edək ki, istər inkişaf etmiş, istərsə də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bu cür qurumlar öz təklif və tövsiyələri ilə mühüm iqtisadi problemlərin həllinə əhəmiyyətli təsir göstərir və hökumətlə ictimaiyyət arasındakı körpü funksiyasını yerinə yetirir.

Bu gün həm iqtisadçılar, həm də digər sahənin mütəxəssisləri Azərbaycanın makroiqtisadi uğurlarından danışır və konkret rəqəmlərə istinad edirlər. Həç, şübhəsiz, Azərbaycan özünün son ildəki tarixi inkişaf yolunda milli iqtisadiyyatın formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi sahəsində ciddi uğurlar əldə edib. Birmənalı şəkildə qeyd edə bilərik ki, ölkəmizin indiyə kimi əldə etdiyi uğurlar bilavasitə ümum-

milli liderimiz cənab Heydər Əliyevin strateji əhəmiyyət kəsb edən mühüm addımlarının, qəbul etdiyi ciddi siyasi qərarların nəticəsidir. MDB və Şərqi Avropa ölkələrinin heç birində Azərbaycanda olduğu kimi iqtisadi proseslərə dəvəlet başçısı tərəfindən davamlı və ardıcıl siyasi dəstək verilməmişdir. Keçid dövrünü yaşayan bir ölkə üçün dövlət başçısı iqtisadi komandaya hansı dəstəyi verə bilərdisə də cənab Heydər Əliyev bundan dəfələrlə artıq iqtisadi komandaya belə bir siyasi dəstəyi vermişdir. Əgər belə demək mümkündürsə, ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün yaşıl işığı yandıran məhz siyasi rəhbərliyin strateji fəaliyyəti olmuşdur. Əgər siyasi sabitlik təmin edilməsəydi, dövlət quruculuğu prosesi sistemli bir şəkildə həyata keçirilməsəydi, əsrin müqaviləsi imzalanmasaydı, dünyanın aparıcı super dövlətləri ilə çəxtərolfli əməkdaşlıq dərinləşdirilməsəydi, beynəlxalq donor təşkilatları strateji əhəmiyyətli layihələrin həyata keçirilməsinə cəlb edilməsəydi, dövlət idarəçiliyi sistemində ierarxiya prinsipinə ciddi bir şəkildə əməl edilməsəydi, bir çox MDB respublikalarında olduğu kimi bizdə də iqtisadi uğurlardan, müsbət makroiqtisadi göstəricilərdən söhbət gedə bilməzdi. İndi ölkəmiz elə bir mərhələyə qədər qəyur ki, artıq iqtisadi komanda, müvafiq dövlət orqanları öz fəaliyyətləri ilə iqtisadi quruculuğun, islahatlar prosesinin növbəti mərhələsinə öz töhfələrini verməlidirlər.

İqtisadi islahatların yeni mərhələsinə keçid rəsmi olaraq Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyevin «Azərbaycan Respublikasında sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında» 24 noyabr 2003-cü il tarixli fərmanı ilə elan edilmişdir. Bu fərmana əsasən qeyri-neft sektorunun inkişafı, özəlləşmənin sürətləndirilməsi, antiinhisar fəaliyyətinin gücləndirilməsi, aqrar islahatların ikinci mərhələsinə başlanılması, əmək haqqı və pensiya sisteminin təkmilləşdirilməsi, dövlət idarəetmə sistemində islahatların davam etdirilməsi, işsizliyin azaldılması, xüsusilə də gənclərin məşğulluğunun təmin edilməsi, regionların inkişaf etdirilməsi, döv-

lət vəsaitlərindən səmərəli istifadə edilməsi, əhaliyə göstərilən sosial xidmətlərin yaxşılaşdırılması, sosial sahədə islahatların sürətləndirilməsi dövlətin sosial-iqtisadi siyasətinin prioritet istiqamətləri kimi müəyyən edilmişdir. Heç şübhəsiz, bu fərmanın icrasında gənclər də dövlət və qeyri-dövlət sektorunda çalışmasından asılı olmayaraq yaxından iştirak etməlidirlər. Artıq informasiya texnologiyalarının üstünlüklərindən faydalana bilən, təkcə milli iqtisadiyyatda deyil, həm də dünya iqtisadiyyatında, beynəlxalq maliyyə bazarında baş verən prosesləri ardıcıl izləyə bilən, elmi-tədqiqat sahəsində, o cümlədən biznesdə ən son yenilikləri mənimsəmiş olan gənclər iqtisadi islahatların yeni mərhələsinə öz töhfələrini verməlidirlər.

Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin
Beynəlxalq Həmrəyliyi Cəmiyyətinin prezidenti

Tofiq ƏLİZADƏ

Dünya azərbaycanlıları gənclərimiz tarixi vətən naminə çalışmalıdırlar.

Doğma Vətən saydığımız müstəqil Azərbaycan artıq öz müstəqilliyinin 13-cü ilini yaşayır. Yola saldığımız 2003-cü ilin son ayında xalqımızın böyük oğlu, müstəqil Azərbaycanın qurucusu, dünya azərbaycanlılarının lideri cənab Heydər Əliyev dünyasını dəyişdi. Bu xəbər bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıları çox kədərləndirdi. Həyatının mənasını Vətənə xidmət etməkdə görən ümummilli liderimiz Heydər Əliyev, xaricdəki soydaşlarımızın milli özünüdərk etmə hisslərinin oyanmasında və onların təşkilatlanmalarında mühüm rol oynamışdır.

Son on ildə müstəqil Azərbaycan dövləti 40 illik sivilizasiya yolu keçərək, tarixin müxtəlif sınaqlarından çıxmış, dünya dövrləri sırasında öz layiqli yerini tuta bilmişdir. Yüzlərcə dövlətlər sırasında Azərbaycanın üç rəngli bayrağının dalğalanması, vətənimizin adının hörmətlə, şərəflə çəkilməsi bizləri fərəhlə sevindirmişdir. Bəli, Azərbaycanın dünya səviyyəsində tanınmasında ümummilli liderimiz cənab Heydər Əliyevin xidmətləri tarixi və əvəzsizdir. 1994-cü ildən başlayaraq, cənab Heydər Əliyev xaricə səfərləri zamanı həmvətənlərimizlə görüşlərində onları vahid ideya – Azərbaycançılıq ideyası ətrafında toplaşmağa çağırır və bunun üçün böyük səylər göstərirdi.

Əlbəttə, bu heç də asan məsələ deyildir. Azərbaycanlıların vətənə bağlılığı, dilini, dinini, milli adət-ənənələrini daima qoruyub saxlamaq kimi gözəl xüsusiyyətlərə malik olmasına baxmayaraq, onların bir-birləri ilə əlaqələrinin mü-təşəkkilliyi yox dərəcəsində idi. Ötən dövr ərzində Azərbay-

can dövlətinin siyasəti, bir tərəfdən xaricdəki azərbaycanlıların vahid ümummilli ideya ətrafında toplanması, vətəndə gedən proseslərə fəal surətdə cəlb edilməsi, digər tərəfdən də onların təşkilatlanmalarına yardımçı olunması sahəsində olmuşdur.

Bu ideyalar ilk növbədə tarixin, dünya azərbaycanlılarına töhvəsi olan müstəqil Azərbaycan Respublikasını yaşatmaq və möhkəmləndirməyə yönəldilib. Vətən, sadəcə torpaq anlayışı deyildir. Eyni zamanda bu torpağa insanların bəslədiyi məhəbbətdir. Onun uğrunda vuruşmaq, mübarizə aparmaq, qəhrəmanlıq göstərmək gərəkdir.

Dünya Azərbaycanlıları və bizlər hər il «31 Dekabr» gününü çox böyük səbirsizliklə gözləyir və onu milli həmrəylik günü kimi qeyd edirik. 1991-ci il, oktyabrın 18-də Azərbaycan özünün müstəqilliyini elan etdikdən sonra, ilk təsis etdiyi milli bayram 31 Dekabr Dünya Azərbaycanlılarının Milli Həmrəyliyi günü oldu. Bu gün, azərbaycanlılar dünyanın 70-ə yaxın ölkəsində məskunlaşmışlar. Xarici ölkələrdə Azərbaycanlı adına şərəf və ləyaqət gətirən, neçə-neçə dünya şöhrətli alimlərimiz, ziyalılarımız, incəsənət xadimlərimiz və iş adamlarımız var. Soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrin ictimai –siyasi həyatında da yaxından iştirak edirlər.

Müstəqil Azərbaycan Respublikası xarici ölkələrdə məskunlaşmış, Azərbaycanlıların milli həmrəyliyinə nail olmaq üçün öz üzərinə düşən tarixi missiyasını yerinə yetirməyə çalışır. Xaricdəki icmalarımızın formalaşması, təşkilatlanması və soydaşlarımızın birliyi və həmrəyliyi sahəsində illərlə çalışdığımız və atdığımız addımların nəticələri təhlil olunaraq onu göstərir ki, vətən xaricində, qürbət ellərdəki həmvətənlərimizin və Azərbaycan icmalarının geniş imkanlarından istifadə olunması, müstəqil Azərbaycanın həyatının müxtəlif sahələrində meydana çıxan problemlərin həllində, həmvətənlərimizin iştiraklarının təmin edilməsi, ölkəmizin nüfuzunun daha da artmasına xidmət edən mütəşəkkil, səmali,

güclü bir qüvvəyə çevrilməsi yollarında illərlə çox iş görülməlidir.

Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların müstəqil Azərbaycanla əlaqələrinin daha da inkişafı və möhkəmlənməsi dünya azərbaycanlıları arasında birliyin və həmrəyliyin təmin olunması ilə bağlı tədbirlər sırasında Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı mühüm yer tutur. Ümummilli liderimiz cənab Heydər Əliyevin 23 may 2001-ci il sərəncamı ilə, 2001-ci ilin noyabrın 9-10-da Bakı şəhərində Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi.

Müstəqil dövlətimizin gələcək inkişafı üçün vacib hadisələrdən sayılan bu qurultaya dünyanın 30-dan çox ölkəsindən 500-ə dək soydaşlarımız və həmvətənlərimiz qonaq gəlmişdilər. Qurultay nümayəndələri qarşısında çıxış edən cənab Heydər Əliyev azərbaycanlıq ideyaları ilə əhatə olunmuş geniş məzmunlu nitq söyləmiş, dünya azərbaycanlılarını müstəqil Azərbaycan dövləti naminə milli həmrəyliyə çağırmışdır. Bu gün bir çox xarici ölkədə yaşayan azərbaycanlıların əksəriyyəti əslən cənubi azərbaycanlı və türkiyəli olan soydaşlarımızdır. Yaşadığımız Azərbaycandan isə ABŞ, Avropa və başqa qürbət ellərə mühacirət əsasən 1990-cı illərdən sonra başlamışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, xarici dövlətlərin bir çoxunda azərbaycanlılar sayına görə, başqa azsaylı xalqlar arasında öndə durur. Məsələn Rusiyada 2,5, Türkiyədə 3, ABŞ-də 1 milyon və s. Vaxtıyla taleyinə didənginlik, sürgünlük yazılmış qardaş və bacılarımız qürbət ellərə səpələnərək uzun illər əzablı günlər keçirmiş, çətinliklərlə üzləşərək əziyyətlərlə özlərinə yurd-yuva qurmuşlar. Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyindən sonra xaricdəki azərbaycanlılar vətənə sərbəst gəlib-gedir və qohumluq əlaqəsi yaradırlar. Dünyada yaşayan azərbaycanlıların bir müstəqil dövləti var. Harada və necə yaşamasından asılı olmayaraq özünü azərbaycanlı sayan hər birimiz öz şəxsi həyatımızın yaşayış səviyyəsinin yaxşı qurulması haqqında dü-

şüdüyümüz kimi bizə ayaq tutmağı öyrətmiş, adımızı-soyadımızı Azərbaycan türkü qoyan tarixi vətənimizə kömək barədə də bir az düşünməliyik. Bəzən belə bir atalar sözünü tez-tez işlədirik: «Gəzməyə qürbət ellər, ölməyə vətən yaxşı». Məgər vətənə təkcə ölmək üçünmü gəlmək lazımdır. Vətənə onun dar günündə xidmət etmək gərəkdir. Biz xaricdəki soydaşlarımızın gözəl yaşayışlarına çox sevirik amma doğma vətənə də lazımı köməkləri vaxtında etmək lazımdır. Xaricdəki soydaşlarımızın bir xeyli hissəsi gənclərdir. Əsasən Avropa, Rusiya və MDB ölkəsində gənc soydaşlarımızın yeni diaspora nəslinin azərbaycanlıq soykökünə qayıdış ruhunda böyüməsi və inkişaf etməsi gənc dövlətimizin qüdrətlənməsi baxımından çox vacibdir. Vətən xaricindəki gənc soydaşlarımızın milli həmrəyliyinin təşkilinə kömək məqsədi ilə 1996-cı ildə dünya azərbaycanlı gənclərinin beynəlxalq həmrəyliyi cəmiyyəti yaradıldı. Yarandığı ildən başlayaraq təşkilatımız (DAGBHC), qürbət ellərdə yaşayan bacı və qardaşlarımızın təşkilatlanması, icmalarımızın formalaşması və milli həmrəyliyimizin təşkili sahəsində yorulmadan çalışır və vətəndə, xarici ölkələrdə gördüyü bütün işlərin mənasını doğma Azərbaycana xidmətdə görür. Bu illər ərzində dünya azərbaycanlı gənclərinin beynəlxalq cəmiyyəti 80-ə yaxın dövlətçilik əhəmiyyətli tədbirlər, elmi konfranslar, soydaşlarımız üçün seminarlar və müxtəlif tədbirlər keçirmiş, imkanı daxilində şəhid ailələri və müharibə əlillərinin qayğılarına qalaraq onlara humanitar yardımlar göstərmiş və bu aksiyalara xaricdən gələn soydaşlarımızı da iştirak etdirmişdir. Ümumiyyətlə, xarici ölkələrdə Azərbaycan naminə fəaliyyət göstərən hər bir milli təşkilatımızın əsas vəzifəsi vətənə köməkliklər göstərmək olmalıdır. Amma, çox istərdik ki, soydaşlarımız əvvəlki illərə nisbətən daha fəal olaraq tez və mobil təşkilatlanıb, formalaşsınlar. Düzüdü 10-15 il öncə Azərbaycana yaxın və uzaq xaricdən gələn hər bir soydaşımız böyük heyranlıqla qarşılanır, xüsusən diqqət göstərilir, gəlişləri mətbuatda geniş işıqlandırılırdı.

İndi artıq bizlərə xaricdəki soydaşlarımızın harada və necə yaşamasından çox, onların Azərbaycan naminə hansı müəhüm işləri görəcəkləri maraqlı olardı. Doğrudan da Azərbaycanlı olub vətəndaş kimi biganə həyat tərzi keçirmək, xalqımızın üzbuüz dayandığı problemləri qulaqardına vurmaq, «məndən keçsin qardaşıma dəysin», prinsipi ilə yaşamaq çox asandır. Amma vətənin qeyrətini çəkmək, onun inkişafı və qüdrətlənməsi haqqında daima hissi ilə yaşamaq və imkanı daxilində bu sahəyə köməkliklər göstərmək, hər an Vətənin tələyüklü daşını çiyənlərində saxlamaq əsil vətəndaşa məxsusdur. Bu gün xarici ölkələrdə 300-ə qədər Azərbaycan cəmiyyət və mədəniyyət mərkəzləri fəaliyyət göstərir. Son vaxtlar xaricdə xüsusilə də Rusiyada diasporamızın icmalarımızın və soydaşlarımızın güclü olduğundan çox danışırıq. Bəs onda görəsən güclü icmalarımızın əsil məkanı sayılan Rusiya kimi böyük bir dövlətdə soydaşlarımız arasında yüksək vəzifə sahibləri niyə azdır? Düzüdü böyük vəzifə sahibi olan azərbaycanlılar da var. Ancaq onları barmaqla saymaq olar.

2.5 milyon azərbaycanlının yaşadığı Rusiyada dövlət dumasına seçkilərdə azərbaycanlılar az sayı ilə iştirak edir ya da seçilə bilmirlər. Bəs onda necə olur ki, Rusiyada azərbaycanlılardan qat-qat az yaşayan başqa millətlərin nümayəndələri Rusiya dövlət dumasına seçilə bilirlər, bizimkilər isə yox?! Axı soydaşlarımız bu ölkədə uzun illərdir ki, yaşayı və yaşadıkları ölkənin qanuni vətəndaşlarıdır.

Sonra da deyirik ki, niyə bizim Vətən xaricində lobbilərimiz yoxdur? Bütün işlər uzaqgörənliklə vaxtında görülməlidir. Bu baxımdan xaricdəki soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin təşkilatlanma prosesləri düzgün qurulmalı, yaxın və uzaq diaspora, yəni icmalarımızın iş proqramları müəxəssislər tərəfindən tərtib edilib hazırlanmalıdır. Diaspora probleminə öncə elmi nöqtəyi nəzərdən yanaşılmalıdır. Bu sahənin müxəssisləri, ən əsası isə azərbaycanpərvərliyi təbliğ edən tanınmış ziyalıları tariximizdən, ədəbiyyatımızdan

anlayışı olan milli ideoloqları və təbliğatçıları olmalıdır. Dövlətçiliyimizin inkişafı üçün vacib olan belə bir işin məqsədyönlü olub, pillə-pillə irəliləyərək uğurla yerinə yetirilməsi üçün bu sahənin mütəxəssisləri illərin təcrübələrindən faydalanaraq geniş təhlillər aparmalı, xaricdəki azərbaycan cəmiyyətlərinin inkişafı ilə bağlı strateji iş planları hazırlamalıdır. Bu baxımdan Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin Beynəlxalq Həmrəyliyi Cəmiyyəti tərəfindən işlənilib hazırlanmış 15 bənddən ibarət «Xaricdəki Azərbaycan Cəmiyyəti və Kültür Mərkəzlərinin fəaliyyəti üçün iş proqramı» daha çox diasporamızın təşkilatlanmasında xüsusi xidmət göstərə bilər. Diaspora məsələlərinə diqqət və qayğı müstəqil dövlətimizin qarşısında duran vacib məsələlərdəndir. Artıq neçə illərdir ki, xarici ölkələrdə milli lobbilərimizin yaranmasına çalışırıq. Amma, anlamalıyıq ki, hər hansı bir icmanın, diasporanın illər uzununu nizamlı təşkilatlanıb, güclü maddi-texniki bazası olduqdan sonra lobbichilik haqqında danışmaq olar. Yaxşı olardı ki, soydaşlarımızın tarixən qürbət ellərə mühacirətləri ilə bağlı, tarixi əsaslara söykənən kitablar, publisist yazılar çox yazılsın. Axı hər bir soydaşımız özünün ata və babalarının bu ölkələrə mühacirət tarixlərini bilməlidirlər. Qədim azərbaycanlıların dünyaya səpələnmələrinin tarixini əks etdirən sənədlər, elmi əsərlərdən biri də, təşkilatımız tərəfindən buraxılan tariximizin savadlı tədqiqatçısı, mərhum alimimiz Nazim Rizvanın «Azərbaycan Diasporası Tarixindən» adlı kitabıdır. Bu kitabda Azərbaycanlıların dünyanın bir çox ölkələrinə yayılmış tarixi 2500 ilə yaxın göstərilir və tutarlı elmi əsaslarla sübuta yetirilir. Diaspora problemi ən çətin bir sahədir. Çünki bu problemlərin həlli yollarında, 100 minlərlə insanların psixologiyası ilə üzləşir, müxtəlif əqidəli soydaşlarla təmasda olursan, bütün bu çətinliklərə baxmayaraq bu sahədə çalışmaq çox şərəfli və dərin mənalıdır. Ona görə şərəflidir ki, vətənin gələcəyi naminə heç bir təmənnə güdmədən illərlə bəzən də maddi imkansız soydaşlarımızın milli həmrəyliyi naminə çalışırsan. Bu iş-

də fədaı olaraq gördüyünüz bütün işlərin mənasını vətənə sonsuz məhəbbət hissi olaraq ona xidmətdə görürük. Ümummillı məqsədlər ətrafında birləşmək-təşkilatlanmaq, xaricdəki həmvətən və soydaşlarımızın ən ümdə vəzifələri olmalıdır. Xaricdəki azərbaycanlılar vətən qarşısında borelı qalmamalıdır. Dövlətimizin inkişafı mərhələlərində yaxından iştirak etməlidirlər. Çox istərdik ki, qürbət ellərdə müxtəlif səbəblərdən məskunlaşmış qan qardaşlarımızın qəlbləri daima vətən eşqi ilə döyünsün. Hər bir xalq, millət mütəşəkkil olanda, birlik nümayiş etdirdikdə güclü sayılır. Hamımız bu bərəkətli və müqəddəs torpağın qədrini bilməli onun uğrunda canımızdan belə keçməyi bacarmalıyıq.

Azərbaycan keçən əsrin (XX) sonunda müstəqillik əldə etməsi bəşəriyyətin xalqımıza bəxş etdiyi tarixi bir hadisədir. Bu gün gözü Azərbaycanda olan xarici ölkələrdə yaşayan hər bir qardaş və bacılarımız milli ideologiyamızın əsasını təşkil edən Azərbaycanpərvərlik hissləri ilə yaşamaı, dövlətimizin rəmzləri olan milli bayrağımız, gərbimiz, himnimiz ilə öyünməli və fəxr etməlidirlər.

Dünya Azərbaycanlıları xarici ölkələrdə tarixi vətənimiz naminə çalışmalı və bilməlidirlər ki, onların arxalarında hüquqlarını və milli mənafelelerini daima qorumağa çalışan müstəqil bir Azərbaycan dövləti durur.

Əkbər QOŞALI

Azərbaycanda dövlət gənclər siyasətinin mədəni əsaslarına dair.

Azərbaycan Respublikasında gənclər siyasəti dövlətin xüsusi önəm verdiyi sahələrdəndir. Azərbaycan Prezidenti hələ 1994-cü ildə bu siyasəti yürütmək üçün mərkəzi idarəetmə orqanı yaradaraq sözügedən məsələ ilə həm operativ, cari şəkildə, necə deyirlər bilavasitə məşğul olmağa başladı, həm də bu siyasətə perspektiv-strateji məzmun vermiş oldu. Son illər dövlət gənclər siyasətinin bu və ya digər məziyyətləri haqqında yetərinə çıxışlar, o cümlədən mətbu çıxışlar olmuş, müxtəlif təhlillər aparılmışdır. Lakin hesab edirəm ki, bu siyasətin kulturoloji aspekti, ümumiyyətlə, onun formalaşmasında tam gücü ilə iştirak edən mədəniyyət amili gərəyinə dəyərləndirilməmişdir.

Öncə onu qeyd etməliyik ki, Azərbaycan Respublikasının dövlət gənclər siyasəti bütün digər sahələrə nisbətən bəlkə də ən çox mədəni-mənəvi təməl üzərində bərqərar olması ilə fərqlənir. Bu da yəqin ki, respublikamızın, müstəqil dövlətimizin, ümumən xalqımızın aqressiyadan uzaq, humanist və bəşəri dəyərlərə sadiq varlığından qaynaqlanır. Fikir vermisinizə, son illər yaranan dövlət orqanları da, məsələn, Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, İnsan Hüquqlar İnstitutu, İnsan Hüquqları üzrə Müvəkillik, Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, Xaricdə yaşayan Azərbaycanlılarla iş üzrə Dövlət Komitəsi daha çox öz humanitar mahiyyəti ilə seçilir, mədəni-mənəvi məsələlərin hüquqi dövlət quruculuğu işində inkası kimi təcəlli edir. Biz bəşər mədəniyyətinə, mədəniyyət tarixinə öz adını qızıl hərfərlə yazmış bir xalqın övladlarıyıq. Bədxahlar nə qədər dansalar da, nə yazıqlar

ki, ikili standartlarla idarə olunan dünya birliyi bəzən məqsədyönlü biganəlik göstərsə də hər halda bizim xalqın mədəni səviyyəsini, tarixini, milli ayarımızı göstərmək üçün başqalarının bizim olan maddi mədəniyyət nümunələrini dünən də, elə bu gün də öz adlarına çıxmalarını (pis olan şeyi heç kəs özününküləşdirməz), Nizamini, Tusini, Füzulini, Xətai irsini, Təbriz Miniatur Məktəbini, muğamlarımızı..., Üzeyir Hacıbəyliyi, Qara Qarayevi, Fikrət Əmirovu, Rəşid Behbudovu danmaq-sonadək danmaq mümkün deyil. Onların bəşər mədəniyyətində tutduqları yer hər halda etiraf olunduğundan bir boy daha yuxarıdır!... Və əgər nəzərə alsaq ki, hazırda – XXI əsrin 4-cü ilinin başlanğıcında respublika əhalisinin gənc nəsli hissəsi yeniyetmə və uşaqlarla birlikdə 60% təşkil edir, o zaman gəncliyin və onlara yönəlmiş siyasətin əsasları, məzmunu əyani formada şəkillənmiş olur. Bu sual öz aktuallığını saxlamaqdadır: «Biz hardan gəlmişik, haradayıq, haraya və kimlərə, nə ilə gedirik?!»

Mövzunun birbaşa hədəfindən yayınmamaq üçün belə ümumi fikirlərdən sonra bir neçə kəlmə də müstəqilliyimizin son illərində dövlət gənclər siyasəti rakursundan baxdıqda mədəniyyət, ədəbiyyat və incəsənət aləmində hansı addımların atıldığına diqqət yetirmək istərdim.

Bəlli faktlara müraciət edək. Keçmiş Azərbaycan Prezidentinin dövlət əhəmiyyətli tədbirlərlə zəngin iş qrafikində kiçik yaşlı rəssamın fərdi sərgisində, yeniyetmə və gənclərin iştirakı ilə keçirilən konsertlərdə, tamaşalarda iştirak etməyə vaxt ayırması faktından tutmuş, «Gənc istedadların qızıl kitabını» təsis etməsini, «Gənc yazıçılara dövlət qayğısının artırılması haqqında» sərəncam imzalamasını, çoxsaylı gənc istedadları da əhatə edən mədəniyyət və incəsənət xadimləri üçün fərdi təqaüdlərin ayrılması, əsasən mədəni-kültüvi tədbirlərdə müşahidə olunan «2 fevral»ın Gənclər Günü kimi təqvimə salınması hadisəsinədək bütün bu atılmış addımlar məsələnin əməli müstəvi üzərində maddiləşməsinə dəlalət edir. Nəzərə alsaq ki, indiki Prezidentimiz möhz Əliyevçi

ideoloji-siyasi kursun davamçısı, Heydər Əliyev ideyalarının daşıyıcısıdır, o zaman gələcəyə nikbin baxmağa, önümüzdə millət və mədəniyyət adına fəaliyyət üçün daha geniş meydan açıldığına inamımız artır. Zəngin təcrübə və gənclik enerjisinin sintezinin daha irəli mövqələr uğrunda düşünməyimizi və hərəkət etməyimizi şərtləndirdiyinə inanıram.

Ölkəmizdə Dövlət Gənclər teatri, Gənc Tamaşaçılar Teatri fəaliyyət göstərir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin dövlət büdcəsindən maliyyələşən «Ulduz» dərgisi gənc ədəbi qüvvələr üçün nəzərdə tutulub, gənclik auditoriyasına ünvanlanır. Həm AYW-nin, həm də dövlət dəstəyi görən digər köklü yaradıcılıq ittifaqlarının bilavasitə gənclərlə işləyən struktur vahidləri var. Bütün bunlarla yanaşı müstəqillik dövründə təsis olunmuş bir sıra qeyri-hökumət gənclər təşkilatları da var ki, onlar da mümkün olduğu qədər gənclərin, ümumən xalqın mədəni həyatında yaxından iştirak etməyə cəhd göstərir, mümkün olduğu qədər əhatəli, davamlı və layiqli işlər görməyə çalışırlar. Belə təsisatlara misal olaraq mənim təmsil etdiyim beynəlxalq birliyi, Yeni Yazarlar və Sənətçilər Qurumunu, Azərbaycan-Rumıniya Mədəni Əlaqələr Birliyini, Gənc Repartyorlar Birliyini və b. misal göstərmək olar. Bir sıra mətbu orqanların, o cümlədən «Yeni Azərbaycan» qəzetinin, «Ədalət» qəzetinin, «Xalq cəbhəsi» qəzetinin gənc ədəbi qüvvələrə yaratmış olduğu imkanları yad etməsək insafsızlıq olar. Mətbuatımızın özü də sirt deyil ki, əsasən gənclərin çalışdığı mətbuatımızın dövlət qayğısı ilə əhatə olunması faktını da bu yerdə xatırlatmalı və bunu da bir mədəniyyət dəstəyinə daha bir nümunəsi kimi dəyərləndirməliyik. Lakin heç şübhəsiz, belə ictimai-siyasi qəzetlər bütövlükdə arzuolunan səviyyədə deyil, yalnız mümkün olduğu həcmdə ədəbi gəncliyə yer ayıra bilərlər. Odur ki, gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinin sırf gənclik qəzetinin nəşrinin, daha doğrusu nəşrin bərpasının zəruriliyini burada vurğulamaq istədim.

Şübhəsiz ki, elektron KİV həyatımızın ayrılmaz bir hissəsinə çevrilmişdir. Elə bir ailə tapmaq çətindir ki, elektron KİV-dən faydalanmasın. Bu mənada telekanallarımızda gənclik və mədəniyyət verilişlərinin bolluğunu qeyd edərkən onların tam əksəriyyətinin professionalıq səviyyəsinin qənaətbəxş olmaması və bunun da hər halda tamaşaçı, dinləyici zövqünün xeyrinə işləmədiyini qeyd etmək lazımdır. Həm doğma türkcəmizdə qabiliyyətsiz və savadsız danışan aparıcılar sarıdan, həm də verilişlərdə ağırlığın deyək ki, əsasən müğənnilərə, şou-biznes aləminə verilməsi baxımından narahətçiliklər mövcuddur və belə narahətçiliklər yalnız mənim fikrim deyil, sözügedən məsələyə diqqət ayırmış tam əksər filoloqların, peşəkar jurnalistlərin, nüfuzlu ziyalıların mövqeyidir ki, bunun da yəqin ki, çoxumz şahidi olmuşuq. Görünür çatışmazlıqların aradan qalxması üçün həm «Dövlət dili haqqında» Qanununun tam gücü ilə tətbiqi, həm də əlaqədar orqanların, o cümlədən Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinin, Mədəniyyət Nazirliyinin, Teleradio Şurasının, Mətbuat Şurasının, Yazıçılar Birliyinin, Bəstəkarlar İttifaqının prinsipial mövqeyi, əlaqəli işi gərəklilərlə ola bilər.

Hər halda nöqtə boyda problemi həll etməsən o böyüyüb dağ ola bilər, dağ boyda problemi isə zaman-zaman nöqtə halına salmaq mümkündür. Nəzərə alsaq və yuxarıda qeyd etdiklərimizi təkrarlasaq ki, dövlətimiz, prezidentimiz, mədəniyyətin, incəsənətin nizamlı, səliqə-səhmanlı inkişafı üçün münbit şərait yaradıb, o zaman böyük işlərin görülməsi, kiçikli-böyüklü problemlərin aşılması üçün yetər ki, istək və tərəfəş olsun.

Yeri gəlmişkən mövzuya uyğun olaraq daha bir neçə təkliflə çıxış etmək istərdik.

- «Ulduz dərgisinin nəşri işində AGİTN də iştirak etsin, məsələn, keçmiş komsomol təşkilatının iştirakı təcrübəsinə uyğun olaraq;

- Yaradıcılıq İttifaqları ilə AGİTN-nin əməkdaşlığı daha üstün mövqelərə çıxarılın;

- İşğal altında qalmış təcavüzkar dövlət tərəfindən dağıdılan və ya «erməniləşdirilən» maddi mədəniyyət abidələrimiz barədə YUNESKO və digər əlaqədar uluslararası quruluşlar qarşısında dövlət və habelə qeyri-dövlət qurumları tərəfindən məsələlər qaldırılsın və bu iş davamlı şəkildə aparılsın;

- Dövlət televiziyası ilə AGİTN-nin gənc ədəbi qüvvələrə yönəlik ortaq proqramının hazırlanması məsələsinə baxılsın;

- Dövlət gənclər Mükafatı təsis edilsin və mükafata təqdimat AGİTN-lə yaradıcılıq itttifaqlarının birgə rəyi ilə gerçəkləşdirilsin;

- Azərbaycan Rrespublikası Gənclər Təşkilatlarının Milli Şurasının qismən dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməsi üçün Prezident Aparatı və Milli Məclisə AGİTN kolleqiyası tərəfindən müvafiq təkliflər paketi təqdim olunsun;

- Əlaqədar dövlət orqanları nüfuzlu yaradıcı heyətin iştirakı ilə Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edən veb-saytlar hazırlamaq, uşaqlar üçün bu istiqamətdə ayrıca layihələr həyata keçirmək üçün birgə addımlar atınsın.

Gənclərin sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb olunması.

Hörmətli xanımlar və cənablar, hörmətli tədbir iştirakçıları!

İcazə verin sizi «Azərbaycan Gənc Sahibkarlar Assosiasiyası» İctimai Birliyi adından salamlayım. Sevindirici haldır ki, bu gün biz, Azərbaycanın gənclər təşkilatlarının nümayəndələri bir araya gəlib öz düşüncələrimiz, problemlərimiz və nailiyyətlərimiz ilə bölüşə bilirik. Eyni zamanda, ümumiyyətlə, ölkəmizdə bu cür təşkilatların olması və onların sayının getdikcə artması özü də müsbət bir haldır. Hal-hazırda Azərbaycanda çoxlu sayda qeyri hökumət gənclər təşkilatları var və onlardan bir qismi sırf sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan təşkilatlardır. Bu isə o deməkdir ki, gənclər doğrudan da cəmiyyətin ən dinamik inkişaf edən hissəsidir və bu dinamika ictimai həyatın bütün sahələrində özünü biruzə verməkdədir. Buna təsir edən bir sıra amillər vardır. Ölkədə baş verən daxili inkişaf prosesləri bu təsiredici amillərin başında gəlir.

Lakin təəssüf ki, təşkilatların cəmiyyət baxımından çox olması heç də həmişə onların keyfiyyəti ilə düzmütənasiblik təşkil etmir. Əgər bilavasitə sahibkarlıqla əlaqədar qurumları götürsək onların bəzilərinin üzvləri belə biznesdən çox uzaq olan insanlardır. Bu isə öz növbəsində həmin təşkilatların fəaliyyətinin məhsuldarlığında öz əksini tapır.

«Azərbaycan Gənc Sahibkarlar Assosiasiyası» İctimai Birliyi 2001-ci ildə məhz belə bir zəmində yaranmış və 2003-cü ilin avqust ayından hüquqi status qazanmışdır. Assosiasiyanın yaradılmasının əsas məqsədi ölkəmizdə pərakəndə fəaliyyət göstərən gənc sahibkarlıq strukturlarının birləşdi-

rilməsidir. Lakin bu işin ancaq bir tərəfidir. Digər mühüm məsələ gənclərin, ümumiyyətlə, sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb edilməsidir. Məsələnin birinci hissəsi artıq öz həllini tapmışdır. Assosiasiyamızın öz sıralarında reklam sahəsindən başlayaraq ticarət və daşınmaz əmlak sahələrinə qədər biznesin bütün sferalarını təmsil edən işgüzar gəncləri birləşdirməsi bu müddəanı bir daha təsdiqləyir. Məsələnin ikinci tərəfinin həlli yolunda da mütəmadi işlər aparılır. Azərbaycanda gənclər siyasətini həyata keçirən dövlət qurumu olan Gənclər İdman və Turizm Nazirliyinin bu işdə biza olduğuca böyük yardımı dəyir. Təsədüfi deyil ki, 2003-cü ildə bu nazirliyin dəvəti ilə assosiasiyamız ordudan tərxis olunmuş gənclər üçün biznesin əsasları trening kurslarının keçirilməsində iştirak etmişdir. Bundan başqa qadın rəssamların sərgisinin keçirilməsində təşkilati dəstək göstərmiş onlarla xeyriyyəçilik aksiyalarına imza atmışdır. Azərbaycanın milli-mənəvi irsinin qorunması işində də öz kiçik töhfəmizi vermiş Emin Sabitoğlu, Rafiq Babayev və Çingiz Ələkbərzadənin xatirəsinə həsr olunmuş «Əlvida» adlı Azərbaycanda ilk sinql və bonus video buraxdırmışdır. Eyni zamanda assosiasiya digər hökumət və qeyri-hökumət təşkilatlarının tədbirlərinə qatılmışdır.

Bütün bunları sadalamaqla mənim məqsədim gördüyümüz işlərin əhəmiyyətini vurğulamaq deyil görülməsi işlərə diqqəti cəlb etməkdir. Onların isə sayı olduğuca çoxdur. Bu gün Azərbaycanda sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün real münbit şərait vardır. Ölməz liderimiz, mərhum prezidentimiz Heydər Əliyevin bütövlükdə yürütdüyü gələcəyə yönəlik, uğurlu iqtisadi siyasət kursu bunun başlıca təminatçısıdır. Onun imzaladığı «Azərbaycan Respublikasının Gənclər Siyasəti Haqqında Qanun», təsdiq etdiyi 2002-2005-ci illərdə «Azərbaycan Respublikasında Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafının Dövlət Proqramı» bütönlükdə sahibkarlığın və ayrılıqda gənc sahibkarlığın inkişafı üçün çox əlverişli zəmin yaratmışdır. Bir sahibkarlıq strukturunun

nümayəndələri kimi bu bizi həm sevindirir, həm də məhsuldar fəaliyyət göstərməyə təşviq edir. Çünki Assosiasiyamızı qurarkən və onun nizamnaməsini formalaşdırarkən biz də məhz bu prinsipləri əsas götürmüşdük. Məsələn, «Gənclər Siyasəti Haqqında» qanunun bir çox müddəaları, o cümlədən, gənclərin professional hazırlığının həyata keçirilməsi, məşğulluğun təmin edilməsi sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb olunması, bazar iqtisadiyyatının əsaslarına yiyələnməsi və s. bu kimi müddəalar bizim planlarımızın və nizamnaməmizin ana xəttini təşkil edir. Bu qanunun bir sıra müsbət cəhətləri vardır, ancaq onların arasında dövlətin gənclər siyasətinin yürüdülməsində rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Burada gənclərin milli-vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması, əxlaqi prinsiplərinin düzgün formalaşdırılması, istedadlı gənclərə dövlət qayğısının göstərilməsi və s. məsələlərin ön plana çəkilməsi və onların təmin edilməsi üçün lazımı tədbirlərin müəyyənəndirilməsinin nə qədər mühüm olduğunu açıqlamağa yəqin ki, ehtiyac yoxdur. Bir vacib cəhət də gənclərin iş yerləri ilə təmin olunması, yeni iş yerlərinin açılması və ən əsası regionlarda yaşayan və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan gənclərə dəstək göstərilməsidir. Bütün bunlar haqqında danışdığımız qanunun sadəcə bir neçə müddəasıdır. Amma bunlar eyni zamanda, hər bir Azərbaycan gəncinin istəkləri, arzularıdır. Deməli, nəzəri cəhətdən biz artıq buna hazırıq və dövlətimiz də bizim gələcək yaşamımız və fəaliyyətimiz üçün biza istər hüquqi, istər də əməli cəhətdən dəstək verməyə hazırdır. Biz bunu Prezident İlham Əliyevin bu mötəbər vəzifəyə seçildikdən sonra imzalamış olduğu ilk fərmandan, yəni 24 noyabr 2003-cü il tarixli «Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişaf templərinin gücləndirilməsi barədə» fərmanından da bir daha hiss etdik. Öztünün seçiqabağı təbliğat kompaniyasında və andıçmə mərasimində də dəfələrlə bu məsələyə toxunan prezident ölkədə 600000 yeni iş yerinin açılacağını söz vermişdir. Bu da öz növbəsində ölkəmizdə yoxsulluq və işsizlik probleminin ara-

dan qaldırılması, cəmiyyətin fəal və iş qabiliyyətli hissəsi olan gənclərin Azərbaycandan kənarlara axın etməsinin qarşısının alınması deməkdir.

«Azərbaycan Gənc Sahibkarlar Assosiasiyası» İctimai Birliyinin özünün başlıca vəzifəsini ölkəmizə, onun gənc vətəndaşlarına faydalı olmaqda görür və gələcəkdə bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməyi planlaşdırır. Biz ölkəmizin bizə nə verəcəyini gözləmirik, biz özümüz ulu öndərimiz Heydər Əliyevi örnək götürərək ölkəmiz üçün nə isə vermək istəyirik.

Qaçqın və Məcburi Köçkün
Gənclər Təşkilatının sədr müavini

Zahid ƏKBƏROV

Qaçqın və məcburi köçkün gənclərlə iş.

Dünyanı həmişə dahilər idarə edir. Tarixə nəzər salanda görürük ki, hər bir xalqın tarixində çətin, azablı günləri olmuş, onlar əsrlərlə əsarətdə yaşamış, mübarizələr aparmış, üsyanlar etmiş və sonda xalq güclü, müdrik bir şəxsiyyətin, sərkərdənin ətrafında birləşmiş və həmin sərkərdə bütün maneələri keçərək xalqını zülmətdən işıqlığa çıxarmışdır. Bu tarixi proses bütün xalqların, eləcə də türk xalqlarının tarixlərinə qızıl hərflərlə yazılmışdır. Əgər XX əsrin əvvəllərində türk dünyasının böyük öndəri M.K.Atatürk türk xalqını uzun sürən ölüm savaşından qalib çıxararaq güclü bir dövlət qurmağa nail olmuşdusa, XX əsrin sonlarında daha bir türk sərkərdəsi cənab H.Əliyev 70 il sovet imperiyası əsarətində yaşadığıdan sonra 2-ci dəfə müstəqillik əldə etmiş, lakin elə müstəqilliyin ilk anlarından parçalanmaq, müstəqilliyini itirmək, yenidən əsarət buxovlarına keçmək təhlükəsindən xilas edərək bu günkü müstəqil, güclü, demokratik, sabit, dünya arenasına inteqrasiya etmiş, beynəlxalq qurum və təşkilatlarda nüfuzə malik olan, iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş bir dövlətə çevirmişdir.

1992-1993-cü illərdə Azərbaycan ordusu cəbhədə ağır məğlubiyyətlərə uğradı, bir-birinin ardınca 10 rayonumuz düşmənin əlinə keçmişdir. 1 milyondan artıq insan öz doğma yurd-yuvalarını tərk edərək didərgin düşmüşdülər. Eyni zamanda ölkə daxilində hakimiyyət uğrunda gedən amansız mübarizə, başıpozuq dəstələrdən ibarət olan orduya xəyanətkar insanların rəhbərlik etmələri, Surət Hüseynovun və Ə.Hümbətovun Azərbaycanın parçalanmasına yönəldilmiş üsyanları o vaxtki Azərbaycanın vəziyyətini olduqca ağır-

laşdırmış, onun əyalətlərə parçalanmaq, faktiki olaraq müstəqilliyini itirmək ilə üz-üzə qoymuşdur. Xalqının belə bir ağır günündə Bakıya gələn cənab H.Əliyevin öz bacarığı, siyasi biliyi, dövlət idarəetmə təcrübəsi, gərgin əməyi və ən əsası qəlbində olan vətən sevgisi ilə tezliklə ölkədə fəaliyyət göstərən silahlı dəstələri zərərsizləşdirdi, cəbhədə atəşkəs əldə edildi, ölkədə xaos, anarxiyaya, özbaşınalığa son qoyuldu. Daxili və xarici siyasətə yeni ab-hava gətirildi. Azərbaycanın alındığı siyasi və informasiya blokadası cənab H.Əliyevin uzaqgörən xarici siyasəti nəticəsində yarıldı. Ölkədə sürətli iqtisadi inkişaf islahatlarının həyata keçirilməsi, iri neft şirkətləri ilə əsrin kontraktının bağlanması, Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas neft ixrac kəmərinin tikintisinə başlanması və s. böyük iqtisadi layihələrin gerçəkləşməsi və iqtisadiyyatın sürətlə inkişaf etməsi, Azərbaycanda demokratikləşmə sahəsində həyata keçirilən və uğurlu nəticələr verən islahatlar, beynəlxalq təşkilatlarla, xarici dövlətlərlə, eləcə də yaxın qonşularla tarazlaşdırılmış siyasi xəttin müəyyən edilməsi bu gün Azərbaycanı dünyanın hər bir yerində sabit, demokratik, sürətli inkişaf edən bir dövlət kimi tanıtmışdır. Bütün bunlar məhz H.Əliyev düşüncəsinin, H.Əliyev böyüklüyünün, onun gərgin zəhmətinin bəhrəsidir.

Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarının qaytarılması, öz yurd-yuvalarından didərgin düşmüş 1 milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkünün problemləri cənab H.Əliyevi hər dəqiqə narahat edirdi və o bu problemlərin həll olunması üçün gecə-gündüz yorulmadan çalışırdı. Daim bu problem yaşayan böyük öndər çıxışlarının birində deyirdi: «... İşğal olunmuş bütün rayonlardan didərgin düşmüş, indi qaçqın vəziyyətində, köçkün vəziyyətində yaşayan vətəndaşların problemləri bizim üçün və şəxsən mənim üçün bir nömrəli problemdir.» Qaçqınlara və məcburi köçkünlərə daim diqqət və qayğı göstərən cənab H.Əliyev dəfələrlə qaçqınların və məcburi köçkünlərin məskunlaşdıqları yaşayış məskənlərinə, çadır şəhərciklərinə səfərlər etmiş, onlarla tez-

tez görüşərək daim problemləri ilə maraqlanmış və bu problemlərin həll olunması üçün bir neçə mühüm əhəmiyyət kəsb edən fərman və sərəncamlar vermiş, dövlət proqramları hazırlanaraq həyata keçirilmişdir. Cənab H.Əliyevin sərəncamı ilə qaçqınlara və məcburi köçkünlərə müəyyən güzəştlərin edilməsi, onların aldıkları çörək pullarının artırılması və s. onların həyat şəraitinin yaxşılaşmasına gətirib çıxarırdı. 1997-ci ildə cənab H.Əliyevin fərmanı ilə ali təhsil müəssisələrində təhsil alan qaçqın və məcburi köçkün tələbələrin təhsil haqqından azad edilməsi isə sözün əsl mənasında bu insanlar, xüsusi ilə qaçqın və məcburi köçkün gənclər üçün böyük bir töhfə və onlara göstərilən diqqətin bariz nümunəsi idi. Ali məktəblərdə ödənişli təhsilin olması, qaçqın və məcburi köçkünlərin isə bu təhsil haqqını ödəmək imkanları olmadığı üçün onlar təhsildən kənar qalırdılar və bu da gələcəkdə xoşagəlməz hallara gətirib çıxara bilərdi. Lakin həmin fərman qaçqın və məcburi köçkün gənclərə istədilikləri ali məktəblərdə təhsil almaq imkanı yaratdı və bu fərmandan sonra qaçqın və məcburi köçkün gənclərin ali məktəblərə qəbulu ildən-ilə artmağa başladı. İndi hər il Respublikanın müxtəlif ali məktəblərinə bu təbəqədən yüzlərlə gənc daxil olur və təhsil alırlar.

27 iyun 1998-ci il tarixdə Respublika Sarayında cənab H.Əliyevin rəhbərliyi ilə qaçqınların və məcburi köçkünlərin məsələlərinə həsr olunmuş Ümumrespublika Müşavirəsində isə onların qarşılaşdıqları problemlərin həll olunması üçün dövlət və hökumət nümayəndələri qarşısında kəskin tələblər qoyulmuşdur. Cənab H.Əliyev «qaçqınların və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli üzrə» Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında 17 sentyabr 1998-ci il tarixdə 895 sayılı sərəncam imzaladı. Bu sərəncamda qaçqınların və məcburi köçkünlərin hüquqlarının müdafiəsi, onların sosial-iqtisadi problemlərinin həll olunması, qaçqınlar və məcburi köçkünlər üçün yeni yaşayış məskənlərinin salınması, onlar üçün iş yerlərinin açılması və s. tədbirlər nəzərdə tutu-

İrdu. Dövlət Neft Fondunun gəlirlərindən qaçqın və məcburi köçkünlər üçün yeni yaşayış məskənlərinin salınması üçün vəsaitin ayrılması, yeni qəsəbələrin salınması və qaçqın və məcburi köçkünlərin bu qəsəbələrə köçürülməsi isə bütün qaçqın və məcburi köçkünlərə göstərilən diqqət və qayğının nümunəsidir.

Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, təmsil etdiyim Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatının fəaliyyəti də məhz Ümummilli Liderimiz cənab H.Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində bu gün fəaliyyət göstərir. Ölkədə 1 milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkünün olması, onların xeyli hissəsini gənclər təşkil etməsi, onların çoxlu sayda problemlərlə qarşılaşması və s. zərurətlərindən Qaçqın və məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı yaranmışdır.

Təşkilatın əsas məqsədi qaçqın və məcburi köçkün gənclərin sosial-iqtisadi, elmi, mədəni, təhsil, tibb və s. problemlərinin həll olunması, onların hüquqlarının müdafiəsidir. Gənclərin milli-demokratik, hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması, istedadlı qaçqın və məcburi köçkün gənclərin üzə çıxarılması təşkilatın əsas məqsəd və vəzifələrindəndir. 1997-ci il fevral ayının 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Möhtərəm H.Əliyev gənclərlə görüş keçirdi. Həmin görüşdə Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatının sədri Vüqar Qədirov cənab H.Əliyevə müraciət edərək çıxış üçün söz istəmiş və təşkilatın müraciətini cənab prezidentə təqdim etmişdir. Burada da cənab H.Əliyev müdriklik göstərərək Təşkilatın sədri V.Qədirova çıxış üçün söz vermiş, qaçqın və məcburi köçkün gənclərin problemlərini dinləyərək müvafiq göstərişlər vermişdir. Məhz bundan sonra H.Əliyevin şəxsi diqqət və qayğısı nəticəsində 1997-ci il fevral ayının 26-da Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər təşkilatı Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Heydər Əliyevin qaçqın və məcburi köçkünlərə, xüsusi ilə gənclərə göstərdiyi bu xüsusi qayğı nəticəsində Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər təşkilatı qarşısına qoy-

duğu məqsədləri həyata keçirmək üçün xeyli işlər görməyə nail olmuşdur. Bu gün təşkilatın qaçqınların və məcburi köçkünlərin sıx məskunlaşdıqları rayonlarda özəkləri və dayaq məntəqələri fəaliyyət göstərir. Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər təşkilatı yüzlərlə qaçqın və məcburi köçkün gəncin hüquqlarını müdafiə etmiş, çadır şəhərciklərində, bir sıra yaşayış məntəqələrində bir çox kütləvi tədbirlər keçirmişdir. Gənclər Təşkilatı ali və orta təhsil müəssisələrində, rayonlarda qaçqın və məcburi köçkün gənclərlə müntəzəm görüşlər keçirir və onların rastlaşdıqları problemlərin həlli ilə bağlı müxtəlif layihələrin hazırlanıb həyata keçirilməsinə çalışır. Bu baxımdan Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi ilə birlikdə istedadlı qaçqın və məcburi köçkün gəncləri aşkarlamaq məqsədi ilə layihə həyata keçirmiş, gənc yazarların şer və hekayələrindən ibarət «Qisasa çağırır» adlı almanax nəşr etdirmişdir. Eyni zamanda gənc şair Şahin Ülvünün «Məhbəbətini sonu yoxdur» şer kitabını, Qarabağ müharibəsindən bəhs edən Arzu Hüseynli və Zahid Əkbərlinin birgə müəlliflik etdikləri «Mənim ağ səhərim» kitabını nəşr etdirmişdir. Həmçinin Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı Dövlətqaçqınkom və Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi ilə birlikdə işğal olunmuş rayonların istedadlı yeniyetmə və gənclərini üzə çıxarmaq məqsədilə «Qarabağ Təranələri» I-cı Respublika Baxış Müsəbiqəsi keçirmişdir. Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı qaçqın və məcburi köçkün gənclər arasında informasiya qıtlığının aradan qaldırılması məqsədilə 1999-cu ildən «Mübariz Gənc» qəzetini təsis etmişdir.

Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı 1999-cu ildə keçirilən Azərbaycan Gənclərinin II Forumunda «Qaçqın və məcburi köçkün gənclərin problemləri» bölməsinə sədrlik etmiş və Respublika Sarayında hesabatla çıxış etmişdir.

Təşkilat bütün fəaliyyəti dövründə xalqımızın Ümummilliyə Lideri Möhtərəm Cənab H.Əliyevin apardığı daxili və xarici siyasətinin qaçqın və məcburi köçkünlər arasında təbliğinə böyük yer vermiş və bu işi uğurla həyata keçirmişdir. Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı 1998-ci il may ayının 1-də keçirdiyi ümumi toplantısında cənab H.Əliyevi Təşkilatın Fəxri Sədri seçmiş və 1998-ci ildə keçiriləcək prezident seçkilərində Prezidentliyə namizədliyini irəli sürmüş, keçirilən seçkilərdə göstərdiyi fəallığa və gördüyü işlərə görə dövlət və hökumət orqanları, təşkilatlar tərəfindən Fəxri Fərmanlarla və Diplomlarla təltif edilmişdir. 2001-ci ildə isə Təşkilatın sədri V.Qədirov Ümummilliyə Liderimiz H.Əliyev tərəfindən ilk şəxsiyyət vəsiqəsi təqdim olunan gənclərdən biri olmuşdur. Qaçqın və Məcburi Köçkün Gənclər Təşkilatı 2003-cü ilin fevral ayının 20-də keçirdiyi VII Qurultayında da 2003-cü ildə keçiriləcək prezident seçkilərində möhtərəm cənab H.Əliyevin prezidentliyə namizədliyini irəli sürmüşdür. Seçkilərdə isə qaçqın və məcburi köçkünlər arasında apardığı təbliğatı işlər, keçirdiyi tədbirlər, göstərdiyi xüsusi fəallığı ilə seçilmişdir. Bu seçkilərdə bütün qaçqın və məcburi köçkünlər, xüsusilə gənclər H.Əliyev məktəbinin yetirməsi və onun yolunu davam etdirməyə qadir olan cənab İ.Əliyevə səs vermişlər. Çünki cənab İ.Əliyevin apardığı seçkiqabağı kompaniyalarda qaçqın və məcburi köçkünlərlə görüşməsi, Bərdədə iki məcburi köçkün gəncin toy mərasimində iştirak etməsi bütün qaçqın və məcburi köçkünləri bir daha əmin etdi ki, cənab İ.Əliyev həmişə qaçqın və məcburi köçkünlərin özlərinin güvənc yeri hesab etdikləri cənab H.Əliyevin bu sahədə apardığı siyasəti uğurla davam etdirəcək və tezliklə Qarabağ problemi həll olunacaqdır.

Çox təəssüf ki, bu gün dəhə öndərimiz cənab H.Əliyev aramızda yoxdur. Lakin buna baxmayaraq H.Əliyev Azərbaycanın tarixində elə bir iz qoymuşdur ki, o iz əsrlərlə yaşayacaq. Ən əsası da odur ki, bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İ.Əliyev ümummilliyə liderimiz cə-

nab H.Əliyevin siyasət kursunu uğurla davam etdirir. Cənab İ.Əliyevin Prezident kimi fəaliyyətlə başladığı ilk günlərdə çıxışlarının birində məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün çədir şəhərciklərində yaşayan bütün məcburi köçkünlər üçün yaşayış məskənlərinin tikiləcəyini və onların oraya köçürülməcəyini bildirməsi heç də təsadüf deyildir. Bu bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İ.Əliyev də bu problemi özünün bir nömrəli problemi hesab edir.

Bütün görülən işlərə baxmayaraq hələ də həll olunmamış problemlərimiz çoxdur. Biz böyük öndərimiz H.Əliyev ideyalarının sadıq daşıyıcıları olan qaçqın və məcburi köçkün gənclər inanırıq ki, biz tezliklə Ali Baş Komandan cənab İ.Əliyevin başçılığı ilə işğal olunmuş torpaqlarımızı düşməndən azad edəcəyik və qaçqın, məcburi köçkün sözünü dilimizin lüğətindən tamamilə silib atacağıq. Cənab İ.Əliyevin dediyi kimi bizim səbrimiz sərhədsiz deyildir! Çünki indi düşmənin qarşısında böyük şəxsiyyət H.Əliyevin qurduğu, güclü, qüdrətli, nüfuzlu Azərbaycan dayanır. İndi artıq dünya standartlarına cavab verən müasir Azərbaycan ordusu formalaşmışdır və o istənilən an öz torpaqlarını azad etməyə qadirdir.

Sevinc MƏSİYEVA

«Uşaqlar üçün Yararlı Dünya» qurulması istiqamətində beynəlxalq öhdəliklər.

Çarlz Dikkens «İki şəhərin nağılı»nda yazırdı: «Bu ən yaxşı dövrlər idi, bu ən pis dövrlər idi». Bir çox cəhətdən bu sözləri uşaqlara təsir etmə baxımından XX əsrin ilk dekadalarına aid etmək olar: bir tərəfdən qlobal iqtisadi sıçrayış, siyasi azadlıqlar və texnoloji mövcud olmağa gənc nəslin gələcəyinə böyük ümidlər bəsləməyə imkan verir, digər tərəfdən bəşəriyyətə tanış və uşaqlar üçün ölümcül olan xəstəliklərin, dəf edilə bilməyən yoxsulluğun qarşısı alınmayan xəstəliklərin davam etməsi, çəzasız zorakılıq və getdikcə artan yaramaz fərqlər.

On bir il bundan əvvəl uşaqlara həsr edilmiş ümumdünya sammitində dünya liderləri bir araya gələrək bütün uşaqların xoşbəxt gələcəyini təmin etmək üçün vacib, ümumbəşəri bəyannamə qəbul etmişdir. O vaxtdan bəri çoxlu nailiyyətlər əldə edilmişdir. Lakin bu nailiyyət və uğurlar hamar olmamış və xüsusən də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bir çox maneələr hələ də qalmaqdadır. İnsanların parlaq gələcəyi olcazmatmaz olmuş, ümumbəşəri nailiyyətlərin əldə edilməsi üçün milli və beynəlxalq öhdəliklər kifayət olmamışdır.

Qlobal, milli və icmalar səviyyəsində görülən tədbirlər nəticəsində milyonlarla uşağın həyatının xilas edilməsi və gələcəklərinin təmin edilməsinə baxmayaraq Millennium Sammiti tərəfindən uşaqların mövcudluğu və inkişafı ilə bağlı müəyyən edilmiş və xüsusilə də sağlamlıq, qidalanma və təhsillə bağlı məqsədlər tam reallaşdırılmamış qalır.

Bu səbəbdən dünya dövlətləri demokratiya, bərabərlik, sülh, sosial ədalət, eyni zamanda inkişaf etmək hüququ da

daxil olmaqla bütün insanların hüquqlarında qeyd edilən bəşəriyyət, bölünməzlik, qarşılıqlı bağlılıq prinsiplərinə əsaslanan uşağın ən əsas maraqlarını nəzərə alaraq insan potensialının davamlı inkişaf edə biləcəyi bir dünyanı qurmaq üçün öz öhdəliklərini BMT-nin Baş Assambleyasının Uşaqlar üzrə Xüsusi Sessiyasında bir daha vurğulamışlar.

Hələ də hər il 10 milyondan çox uşaq bir çox hallarda qarşısı alınmayan səbəblər üzündən tələf olur. 150 milyon uşaq natamam qidalanır, hələ də uşaqların 100 milyondan çoxu məktəbə getmir ki, bunların da 60 faizini qızlar təşkil edir.

Faktiki olaraq xroniki yoxsulluq uşaqların tələbatlarının ödənilməsində və hüquqlarının təmin edilməsində yeganə ən böyük maneə olaraq qalmaqdadır. Bənzəri olmayan qlobal tərəqqi və dünya iqtisadiyyatının 30 trilyon dollara çatdığı bir dövrdə bəşəriyyətin yarısı kəskin yoxsulluq içərisindədir. 3 milyard insan gündə 2 və daha az dollara dolanır. Onların yarısı uşaqlardır.

Silahlara və dəbdəbəli mallara çəkilən xərclərlə müqayisədə uşaqların əsas ehtiyaclarının ödənilməsi üçün lazım olan vəsait kifayət qədər kiçikdir. Hətta məhdud dəstəklə belə on yoxsul ölkələr də sosial xidmətləri təmin edə bilər. Bəzən çatışmayan cəhət heç də resursların məhdudluğu deyil, təsəvvürlərin yanlış olması, prioritetlərin düzgün müəyyən edilməməsi və ictimaiyyətin bu işə kifayət qədər məsuliyyətli yanaşmamasıdır. Buna görə də BMT-nin Baş Assambleyasının Uşaqlar üzrə Xüsusi Sessiyası uşaqlar üçün daha yaxşı gələcəyin təmin edilməsinə dair verilən vədi yerinə yetirmək məqsədilə təsəvvürləri və öhdəlikləri yenidən müəyyən etdi.

Uşaq probleminin artması Azərbaycan üçün də qaçılmaz oldu. Yenidən müstəqillik əldə etmiş ölkəmiz radififikasiya etdiyi ilk beynəlxalq konvensiyalardan biri Uşaq Hüquqları Konvensiyası və onun fakultativ protokolları oldu. Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində bu sənədlərin müd-

dəalarına cavab verən bir sıra qanun, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərman və sərəncamı, dövlət proqramı qəbul edilmişdir. Bu sənədlər uşaqların hüquqlarının təmin edilməsi, onların hərtərəfli inkişafı və layiqli vətəndaş kimi inkişafı, fiziki, intellektual, yaradıcı potensiallarının reallaşdırılması üçün təminat verir:

- «Uşaq Hüquqları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu
- «Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu (22 iyun 1999-cu il)
- «Fiziki cəhətdən qüsurlu olan şəxslərin xüsusi təhsili haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu (5 iyun 2001-ci il)
- «Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında» Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu (31 may 2002-ci il)
- «Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında» Əsasnaməyə əlavələr barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu (15 iyul 2000-ci il)
- «Valideynlərin itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı tədbirlər planı haqqında» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Sərəncamı (7 noyabr 2001-ci il)
- «Uşaqların təlim-təربiyəsinin yaxşılaşdırılması və hüquqlarının qorunması haqqında Dövlət Proqramı» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Sərəncamı (22 iyun 2000-ci il)

Azərbaycan Respublikasının Milli Gənclər Siyasətinin də əsas istiqamətlərindən biri uşaq və yeniyetmələrin hüquqlarının müdafiəsi, təlim-təربiyəsinin gücləndirilməsi və onla-

rın mənəvi, intellektual, fiziki inkişafına şəraitin yaradılmasıdır.

Azərbaycan uşaqlarının daim qayğı və diqqətlə əhatə olunması da danılmaz həqiqətdir. Müstəqillik illəri dövründə Azərbaycan uşaqlarının səsi dünyanın müxtəlif yerlərində keçirilən elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət, idman yarışlarından, müsabiqələrindən, olimpiadalarından, dünyanın ən nüfuzlu ali təhsil ocaqlarından eşidildi.

Uşaqların öz imkanları çərçivəsində istər milli, istərsə də regional səviyyələrdə qərarqəbulətmə proseslərində iştirak etmək və cəmiyyətin inkişafına yardım etmək hüququnun tapırması son dekada ərzində əldə olunmuş ən böyük nailiyyətdir. 1999-cu ildə Uşaqlar üçün Dünya Hərəkətinin çərçivəsində Azərbaycanda da uşaq hərəkəti formalaşdırılmağa başladı. Bu hərəkətin başlıca məqsədi uşaqların cəmiyyətdə gedən proseslərdə iştirakını təmin etməkdən ibarət idi. Hələ o zaman uşaq arzularının reallaşdırılması məqsədilə yaratdığımız «NUR» Uşaq və Gənclərin Könüllü Qrupu sonradan ölkə daxilində uşaqların könüllü hərəkətinin ilhamvericisinə çevrildi.

Cəmiyyətimizdə uşaqların «hər hansı bir dəyişiklik edə bilməyəcəyi» kimi stereotipin mövcud olduğu bir zamanda bir qrup uşağın başladığı iş çoxlarına qeyri-real, nəticəsi qeyri-müəyyən təsir bağışlayırdı.

Uşaqları gələcək adlandırırıq. Qaçqın və məcburi köçkün uşaqlar isə dözülməz şəraitdə yaşayırlar.

Bu halda biz öz gələcəyimizi necə təsəvvür edirik?

BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarı Sadako Oqata öz çıxışında qeyd etmişdir: «Azərbaycanda 300 minə yaxın insan Ermənistandan məcburi deportasiya olunmuşdur. 600 mindən çox insan isə erməni təcavüzü nəticəsində Dağlıq Qarabağ və onun ətraf rayonlarından məcburi köçürülmüşdür. Bu isə həddindən artıq böyük rəqəmdir». Mən bir şeyi dönsə-dönsə qeyd etmək istəyirəm ki, biz hal-hazırda tarixin elə bir adalətsiz səhifəsini yaşayırıq ki, istənilən bir uğur, is-

tənilən bir nailiyyət yəndə azdır. Çünki biz hələ də torpaqları işğal altında olan bir vətənin övladlarıyıq. Biz o zaman uğurlarımızdan, nailiyyətlərimizdən fəxrə, qürur hissi ilə danışa bilərik ki, başımız üzərində olan üçrəngli bayraq Xankəndində, Şuşada, Qubadlıda dalğalanacaq, bu gün iftixarla oxuduğumuz himnimizi həsrətində olduğumuz torpaqlarda səsləndirəcəyik.

Onilliklərin təcrübəsi göstərir ki, uşaqların ehtiyacları və hüquqları bütün səylərdən üstün olmalıdır. Bu istiqamətdə qazanılan bir çox mühüm təcrübələr mövcuddur: dəyişikliklər etmək mümkündür və bu istiqamətdə uşaq haqları effektiv həmrəylik şüarıdır, həyata keçirilən siyasətlər istər təcrübə olunmuş uşaq qruplarının zəruri amillərinə, istərsə də uşaq haqlarının düzgün müdafiəsi və bu haqların pozulması səbəblərinin kökünə diqqət yetirməlidir. Əsas səylər uşaqların təşəbbüskarlığı və qüvvəsi üzərində qurulmalıdır.

Uşaqlarla bağlı tələqiyə həttə ən yoxsul cəmiyyətlərdə belə nail olub qorumaq mümkündür, lakin bunun üçün hər bir şəxsin uşaqların ən ümdə maraqlarından çıxış etməsinə dair ciddi öhdəliyi tələb olunur.

Ədalətli və dinc dünya uşaqlara uyğun dünyadır. Belə dünyada bütün uşaqlara həyatda yaxşı başlanğıc əldə etmələri üçün sevgi və qayğı ilə yanaşırlar. Bu dünyada uşaqlar keyfiyyətli təhsil alırlar və yeniyetməlik dövrlərində təhlükə-siz və dəstəklə mühitdə onlara qayğıkeş və köməkçi vətəndaş olmaq üçün lazım olan fərdi qabiliyyətlərini inkişaf etdirmələri üçün kifayət qədər imkanları olur. Bu elə bir dünyadır ki, uşaqlar ona layiqdirlər və biz onu yaratmağa borc-luyuq.

Hər bir insanın fəaliyyəti uşaqların mövcud olduğu və öz insani potensialına tam yiyələndiyi, uzun, dinc, layiqli və sağlam ömür sürə bildiyi, öyrənmək, qazanmaq və sosial, mədəni və mülki proseslərdə iştirak etmək imkanının olduğu bir dünyanın qurulmasına yönəldilməlidir.

İyirmi birinci əsrin başlanğıcında uşaqların bəşəri tərəqqinin mərkəzində durmasına dair ümumi anlaşma çərçivəsində fəaliyyət üçün lazım olan normativ çərçivə, kommunikasiya imkanları, texniki biliklər və maliyyə resursları mövcuddur. Əsas məsələ nəyin mümkün olması deyil, nəyə üstünlük verilməsidir. Fəaliyyət üçün məsuliyyəti və resursları olan şəxslər diqqətlə fikir versələr, daha təcili məsələləri aşkar edə bilərlər, lakin heç bir məsələ uşaqların mövcudluğu-nu və inkişafından vacib deyil.

Uşaq ailənin, məktəbin, cəmiyyətin güzgüsüdür. Bu güzgüyə baxın: burda nə varsa, sizindir, bizimdir, hamımızdır. Evinizdə iki güzgü – həm canlı, həm də cansız güzgü vardır. Cansız güzgüyə hər səhər işə gedəndə, şəhərə gəzməyə çıxanda baxın, öz zahiri gözəlliyinizi görür, nöqsanlarınızı düzəldirsiniz. Canlı güzgü sizin övladlarınızdır. Elə bil-məyin ki, onlar sizin nə və necə hərəkət etdiyinizi, necə danışdığınızı, adamlara necə münasibət bəslədiyinizi görmür-lər. Canlı güzgülər – uşaqlar bizim bütün hərəkətlərimizi, mənafeetlərimizi, ailə iqliminin necə olduğunu əks etdirirlər. Cansız güzgülərə baxıb zahiri nöqsanlarınızı düzəltməyin kimi, canlı güzgülərə baxıb mənafeetlərinizi islah etməyə çalışın. Axı, bu kiçik, «heçnə başa düşməyən» uşaqların simasında cəmiyyətimizin fəal üzvləri – vətəndaşları bö-yüyür. Gələn, biz uşaqlara yararlı Azərbaycan quraq!

Gənclər siyasəti və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi.

Ölkənin siyasi sisteminin inkişafında, dövlətin idarə olunmasında Azərbaycan gənclərinin rolu əvəzsizdir. Azərbaycan gənclərinin bu rolu müstəqillik əldə etdikdən sonra müasir tələblərə cavab verən dövlət sisteminin formalaşmasında özünü daha bariz şəkildə göstərmişdir. Gənclər dövlət siyasətinin formalaşmasında və həyata keçirilməsində xüsusi fəallığı ilə seçilir. Bu gün Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran başlıca vəzifə gənclərin fəaliyyətini düzgün istiqamətə yönəltmək, onları dövlət məqsədlərinə xidmətə səfərbər etməkdir. Bunun üçün hər şeydən əvvəl, dövlətlə gənclər arasındakı münasibətlər hüquq çərçivəsinə salınmalı və bu müstəvidə inkişaf etməlidir. Dövləti müdafiə etmək və onun suverenliyini qorumaq kimi şəərflı vəzifə ilk növbədə Azərbaycan gənclərinin üzərinə düşür. Bu baxımdan dövlətin gənclərə olan münasibəti siyasi xarakter almış və ümumi-dövlət siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Dövlət öz daxili siyasətini müəyyən edərək əhalinin ən aktiv və böyük potensiala malik hissəsi kimi gənclərə xüsusi maraq göstərir. Bu da təbiiidir. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası norması istər, parlamentin, istərsə də icra hakimiyyətinin formalaşmasında gənclərin iştirak etmək hüququna – aktiv və passiv seçki hüququna təminat verir.

«Gənclər siyasəti haqqında» qanunun 1-ci maddəsinə görə gənclər yaşı 16-dan 35-dək olan şəxslərdir. Bu da gənclərə parlamentə deputat seçilmək və ya Azərbaycan Respublikasının prezidenti seçilmək imkanı verir. Konstitusiyanın 85-ci

maddəsi ilə yaşı 25-dən aşağı olmayan vətəndaş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə deputat, yaşı 35-dən aşağı olmayan vətəndaş isə Azərbaycan Respublikasının prezidenti seçilə bilər.

Odur ki, gənclər əhalinin xüsusi bir kateqoriyası kimi siyasi mənə kəsb etmişdir. Təsədüfi deyildir ki, dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikası parlamenti tərəfindən qəbul edilən ilk qanunlardan biri də məhz «dövlət gənclər siyasəti» haqqında qanun olmuşdur. Daha sonra bu qanun təkmilləşdirilərək yeni redaksiyada 2002-ci il 9 aprel tarixində qəbul edilmişdir. Həmin qanunla ilk dəfə olaraq dövlətin gənclər barəsində münasibəti siyasi mənə kəsb etmiş və o ikili xüsusiyyət – siyasi və hüquqi sənəd kimi səciyyəli olan normativ hüquqi akt olaraq qanunvericilik sistemində öz layiqli yerini tutmuşdur. Qanunun 1-ci maddəsində deyilir:

«Gənclər siyasəti – gənclərin hərtərəfli inkişafını cəmiyyətin həyatında onların fəal iştirakını təmin etmək məqsədi ilə dövlət tərəfindən ictimai – siyasi, sosial – iqtisadi, təşkilati – hüquqi şəraitinin və təminatlarının yaradılmasına yönəlmiş tədbirlər sistemidir.»

Müasir dünya dövlətləri sistemində Azərbaycan dövlətinin şəərflı yer tutması dövlətçilik ənənələrinin qorunub saxlanması bilavasitə gənclərlə bağlıdır.

Dövlətçilik ruhunda tərbiyə olunmayan, xalqına və millətinə sevgi hisslərindən uzaq olan bir gənc ona miras qalmış Milli dövlətimizi qoruyub saxlaya bilərmi? Əlbəttə ki, yox!

Dövləti qorumaq gənclərin hərtərəfli inkişafının, ölkənin ictimai və siyasi həyatında onların fəal iştirakını tələb edir. Bütün bunlar bir məqsəd olaraq qanunda göstərilmişdir. Qanuna uyğun olaraq gənclər siyasətinin əsas məqsədini gənclərin fiziki, əqli və mənəvi inkişafına şərait yaratmaq, onların imkan və bacarıqlarının reallaşdırılmasına kömək etmək təşkil edir.

Qanunda gənclərin vətənpərvərlik, azərbaycançılıq, dövlətçilik, dünyəvilik prinsipləri əsasında Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəni irsinə, adət-ənənələrinə, dövlət dilinə və rəmzlərinə, milli – mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunması cəmiyyətin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatında gənclərin fəal iştirakının təmin edilməsi, onların yaradıcılıq potensialının ümummill problemlərin həllinə səfərbər olunması bu siyasətin əsas prinsipləri kimi təsbit edilmişdir.

Gənclər siyasəti dövlət qarşısında bir sıra vəzifələr müəyyən edir. Bu vəzifələr aşağıdakılardır:

1. Gənclər siyasəti sahəsində qanunvericilik aktlarının, dövlət proqramlarını hazırlamaq və həyata keçirmək.
2. Hüquqi və fiziki şəxslərin gənclərə iş sahəsində fəaliyyətini əlaqələndirmək.
3. Gənclərin təhsili, tərbiyəsi, fiziki, əqli və mənəvi inkişafı, sağlamlığının qorunması sahəsində tədbirləri həyata keçirmək.
4. Gənclərin peşə hazırlığı, məşğulluğunun təmin olunması, sahibkarlıq fəaliyyəti, bazar iqtisadiyyatının əsaslarına dair biliklərə yiyələnməsi sahəsində tədbirləri həyata keçirmək.
5. Gəncləri hərbi xidmətə hazırlamaq.
6. Gənclər siyasəti sahəsində tədbirləri maliyyələşdirmək.
7. Gənclərin vəziyyətinin təhlili və problemlərinin həlli ilə əlaqədar elmi araşdırmaların aparılmasını təhlil etmək.
8. Azərbaycan gənclərinin beynəlxalq tədbirlərdə iştirakına dünya gəncləri ilə, o cümlədən xarici ölkələrdə yaşayan gənc həmvətənlərə qarşılıqlı əlaqələrinin inkişafına imkan və şərait yaratmaq.

Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsi formalarından biri gənclər barəsində müvafiq qanunların işlənib hazırlanması və qəbul edilməsidir. Belə qanun layihələrini hazırlamaq «Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin daimi komissiyaları

haqqında» Azərbaycan Respublikası qanununun 13-cü maddəsi ilə Sosial – siyasət daimi komissiyasının səlahiyyətlərinə aid edilmişdir.

«Gənclər siyasəti haqqında» 2002-ci il 19 aprel tarixli Azərbaycan Respublikasının qanunu gənclər sahəsində aparıcı qanun olmaqla onun bir çox müddəaları Azərbaycan Respublikasının ayrı-ayrı qanunlarında özünün daha geniş izahını tapmışdır. Məsələn, «Bələdiyyələrin statusu haqqında» 1999-cu il 2 iyul tarixli Azərbaycan Respublikası qanununun 4-cü maddəsinin 2-ci bəndində gənclərin sosial – hüquqi müdafiəsinə kömək göstərmək, bələdiyyələrin başlıca vəzifələrindən biri olaraq təsbit edilmişdir. Oxşar fikirlərə «Bələdiyyələrin məhəllə komitələri haqqında» 2001-ci il 8 may tarixli Əsasnamədə də rast gəlmək olar. Əsasnamənin 7-ci bəndinə uyğun olaraq « gənclərin istirahəti, idmanla məşğul olması üçün şərait yaradılmasına kömək etmək» məhəllə komitələrinin səlahiyyət dairəsinə aid edilmişdir.

Yuxarıdan göründüyü kimi, gənclərə qayğı göstərmək təkcə dövlət hakimiyyəti orqanlarının deyil, o cümlədən dövlət hakimiyyəti orqanları sistemində aid olmayan yerli özünüidarəetmə orqanlarının da ümdə vəzifələrindəndir.

Bu bir həqiqətdir ki, Azərbaycan Respublikasının qarşısında duran strateji vəzifələr gənclərin ölkənin ictimai – siyasi həyatında aktiv iştirakını tələb edir. Bu gün dövlət siyasəti ölkənin – ictimai siyasi həyatında Azərbaycan gənclərinin belə iştirakına hər cür şərait yaratmalı, ümummill problemlərin həllində onların potensialını səfərbər etməlidir.

Emin HƏSƏNLİ

Hər bir gənc vətənpərvər olmalıdır.

XX əsrdə Azərbaycan xalqının qazandığı ən böyük nailiyyətlərin nədən ibarət olduğunu düşünərkən sözsüz ki, gözələrimizin önünə ilk gələn bu əsrdə qazandığımız müstəqilliyimizdir. Uzun illərin imperiya əsarətindən sonra nəhayət ki, Azərbaycan xalqı ötən əsrin əvvəllərində özünün müstəqilliyini elan edərək Şərqdə ilk Demokratik cumhuriyyəti qurdu. Bu tarixi fakt ona görə əlamətdardır ki, Azərbaycan insanının şüurunda dövlətçilik ənənəsi formalaşmağa başladı. İnsanlar özlərinin nəhayət ki, müstəqil dövlətləri ola biləcəyinə və bu dövlətdə yaşayacaqlarına inandılar. Düzdür Azərbaycan insanında dövlətçilik şüuru tam formalaşma mərhələsini keçərək yekunlaşmadı, çünki, iki il sonra bu müstəqillik Rusiya imperiyasının yenidən istilasına məruz qaldı. Amma azadlığın, müstəqil dövlətin nə demək olduğunu yaxşı anlayan xalq inandı... İnandı ki, tarixi şərait yetində o öz müstəqilliyini yenidən bərpa edəcək və bu müstəqilliyi sonsuzadək göz bəbəyi kimi qoruyacaqdır.

Doğrudan da XX əsrin sonlarında yenidən tarixi şərait yarananda Azərbaycan xalqı bu faktı dəyərləndirərək özünün müstəqilliyini elan etdi. Bununla da öz taleyinin, torpaqlarının və nəhayət ki, öz ölkəsinin sahibinə çevrildi.

Müstəqilliyin ilk illəri təbii ki, çox ağır bir dövrə təsadüf edirdi. Sovet imperiyasının dağılması ilə Azərbaycana çoxlu sayda problemlər miras qalmışdır və əlbəttə ki, onların başında Dağlıq Qarabağ problemi kimi tələyüklü bir məsələ dayanırdı. Ermənilər bu dəfə də öz xislətlərinə xilaf çıxmayaraq separatçı fəaliyyətlərini davam etdirir və Dağlıq Qa-

rabağı Azərbaycandan ayıraraq Ermənistanla birləşdirməyə çalışırdılar. Bütün bunların nəticəsi olaraq münafişə get-gedə əlovlanır və tərəflər arasında müharibəyə çevrilirdi.

Əlbəttə ki, belə şəraitdə həm torpaqların qorunması istiqamətində müharibə aparmaq, həm də eyni zamanda yenidən müstəqillik qazanmış dövlətin əsaslarını möhkəmləndirmək çox çətin idi. Çünki müstəqil dövlətin qurulması elə bir tarixi prosesdir ki, orada çox təcrübəli bir şəxsin – tarixi şəxsiyyətin köməyinə ciddi ehtiyac duyulur. Dünyanın inkişaf prosesi tarixini izlədikcə də məlum olur ki, bir çox tarixi anlarda şəxsiyyətlərin rolu həlledicidir.

Bu böyük həqiqəti anlayan Azərbaycan xalqı 1993-cü ilin iyununda Heydər Əliyevi ölkənin ali hakimiyyətinə dəvət etdi. Azərbaycanın həddən artıq ağır durumda olmasına baxmayaraq Heydər Əliyev təcrübəsi müxtəlif sahələrdə inkişafa nail olmaq üçün dövlət aparatını hərəkatə gətirdi.

O günləri yaşayan insanlar xatırlayırlar ki, Qarabağda bir-birini əvəz edən uğursuzluqlar insanlarda ruh düşkünlüyü yaradaraq sabaha olan inamı qırılmışdı. Belə çətin bir şəraitdə Heydər Əliyev Azərbaycan Ordusunun dağınıq hərbi hissələrini bir yerə toplayaraq Silahlı Qüvvələrin formalaşdırılması prosesinə başladı. Artıq bir qədər sonra keçirilən hərbi əməliyyatlarda Azərbaycan ordusu 30 km-ə qədər irəliləyərək işğal altında olan torpaqların bir qismini azad etdi. Bu hadisə insanlarda ordumuza, Silahlı Qüvvələrimizə inamı xeyli möhkəmlətdi. Xüsusilə də Ali Baş Komandana olan inam gənclərdə hərbi vətənpərvərlik hisslərinin möhkəmlənməsinə gətirib çıxartdı ki, bu da sonrakı mərhələdə fərarilik hallarının minimuma enməsi ilə nəticələndi.

Bu dövrdən başlayaraq gənclərin ali hərbi məktəblərə meyillənməsi prosesi başladı. Zənnimizcə bu onunla əlaqəli idi ki, gənclər vətənin taleyinə biganə qalmayaraq torpaqlarımızın düşməndən qorunmasının ən yaxşı yolunun hərbi sənətinin peşəkarcasına öyrənilməsindən keçdiyini hiss edir və bununla da şəərəfli zabit peşəsini seçirdilər.

Təcrübəli dövlət xadimi olan Heydər Əliyev bu kateqoriyadan olan gənclərə xüsusi diqqət göstərir, onların yaxşı təhsil alması üçün lazımı bazanın yaradılması istiqamətində göstərişlər verir. Heç təsadüfi deyil ki, keçən il Naxçıvanski adına hərbi litseyin 30 illiyində yubiley nitqi söyləyən ordumuzun memarı, cənab Heydər Əliyev bu məktubu özünün övladı adlandırır.

Gənclərin hərbi sənətinə meyillənməsinin digər səbəblərindən biri kimi təbii ki, məktəblilər arasında keçirilən «Şahin», «Gəsurlar» hərbi - idman oyunlarının müsbət nəticələrini qeyd etmək olar. Getdikcə populyarlaşan bu oyunlar uşaq və yeniyetmələrdə hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələri on illik inkişaf yolu keçərək Cənubi Qafqazın ən güclü ordusuna çevrilmişdir. İndi Azərbaycan Ordusu NATO-nun «Sülh Naminə Tərəfdaşlıq» proqramı çərçivəsində beynəlxalq missiyalarda iştirak edərək dünyada sülhün bərqərar olunmasında müstəsna xidmət göstərir.

Bir qədər geriyə qayıdaraq Heydər Əliyevin Azərbaycan gənclərinə diqqət və qayğısının təzahürü olan Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılmasını xüsusilə qeyd etmək lazım gəlir. MDB məkanında ilk belə nazirlik olan və sonralar Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinə çevrilən bu qurum ölkədə gənclər hərəkətinin vüsət almasında, o cümlədən idmanın inkişafında müstəsna rol oynadı. İstər üç ildən bir keçirilən gənclər Forumunun cəmiyyətdə böyük maraq və diqqətlə qarşılanması, istərsə də idmanın müxtəlif sahələrində qazanılan uğurlar sabaha inamla baxmağa şərait yaratdı.

1997-ci ildə İlham Əliyevin Milli Olimpiya Komitəsinə prezident seçilməsi kompleks tədbirlərin həyata keçirildiyi mərhələ kimi yadda qaldı. Cənab İlham Əliyev fəaliyyətinin ilk günlərində ölkədə idmanın real vəziyyətini öyrəndi, mövcud problemləri aşkara çıxartdı və onları aradan qaldırmaq üçün təxirəsalınmaz tədbirlər görməyə başladı. Bunun-

la da Azərbaycan idmanı əsas problemlərin məngənəsindən çıxararaq ciddi inkişafa nail oldu. Ölkədə idmanın maddi-texniki bazası möhkəmləndirilərək yeni Olimpiya Kompleksləri inşa olunmağa başladı.

İdmançılarımıza olan bu diqqət və qayğının nəticəsi olaraq beynəlxalq arenalarda qazandığımız qələbələrin sayı günü-gündən artdı. Hər belə qələbədən sonra, ölkəsinin himninin səsləndiyini eşidən, bayrağının yüksəkklərdə dalğalandığını gören Azərbaycan insanı öz ölkəsi ilə qürur duymağa və bu cür qələbələrin davamlı olması üçün istənilən köməliyi paylaşmağa hazır olduğunu bildirməyə tələsirdi.

Ölkədə idmanın inkişafını zəruri edən amillərdən biri də Azərbaycanın müharibə şəraitində olması idi və bu baxımdan da gənc nəslin, o cümlədən yeniyetmələrin fiziki cəhətdən sağlam böyüməsinə ciddi ehtiyac duyulurdu. İndi əminliklə demək olar ki, bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində fiziki cəhətdən kifayət qədər sağlam və həm də vətənpərvər gənclər xidmət edir.

Ümumilikdə götürəndə insanın əsl vətənpərvərə çevrilməsini şərtləndirən ən vacib amil onun ailədə düzgün tərbiyə olunmasıdır. Əgər ailədə uşağın tərbiyəsi düzgün qurtulursa və bu tərbiyə milli-mənəvi dəyərlərimizlə, tariximiz haqqında olan bilgilərlə zənginləşərsə onda uşağda get-gədə Vətən sevgisi yaranmağa başlayır. Sonralar bu sevgi insanı o vaxt əsl vətənpərvərə çevirir ki, ona məktəb illərində və bundan sonrakı həyatda düzgün istiqamət verilmiş olsun. Əks halda gələcəkdə onun həyatında baş verə biləcək hər hansı kateklizm onu ölkəsinin və xalqının taleyinə biganə olan laqeyidə çevirə bilər.

Bir insanın əsl vətənpərvər olması üçün ilk növbədə saf mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərə malik olması, öz xalqının milli-mənəvi dəyərlərini dərinləndirən bilməsi, dövlətin tarixini, milli irsini, adət-ənənələrini, dövlət atributlarını öyrənməsi çox vacibdir. Hər bir gənc vətənin müdafiəsinə hazır olmaq üçün fiziki və psixoloji cəhətdən yüksək hazırlanmalı, layiqli

vətəndaş kimi formalaşmalı, ümumbəşər proseslərə inteqrasiya olunarkən belə milli-mənəvi dəyərləri üstün tutmağı bacarmalıdır. Ən vacibi odur ki, o öz xalqının adət-ənənələrinin, tarixinin təbliğinə çalışmalı və ölkəsinin dünyada müsbət imic qazanması üçün əlindən gələni etməlidir. Bundan əlavə hər bir vətənpərvər bütün millətlərə, xalqlara, etnik qruplara hörmətlə yanaşmaqla yanaşı, öz millətini və həm də özünü dərk edərək azərbaycanlı olması ilə fəxr etməlidir. Bu çox vacib məqamdır və xüsusilə qeyd etmək lazım gəlir ki, böyük azərbaycançılıq nümunəsi yaratmış ümummilli liderimiz Heydər Əliyev çıxışlarının birində deyirdi: «Mən həmişə fəxr etmişəm və indi də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam».

Bizim Azərbaycan adlanan daha başqa bir məmləkətimiz yoxdur. Ona görə də onu qorumaq, inkişaf etdirmək və gələcək nəsillərə qüdrətli Azərbaycan kimi təhvil vermək bizim hər birimizin üzərinə düşən məsuliyyətdir.

Azərbaycan Respublikasının
Gənclər Təşkilatları
Milli Şurasının Baş Katibi

Fuad MURADOV

Azərbaycan gənclərinin beynəlxalq əlaqələri.

Dövlət gənclər siyasətinin məqsədyönlü və hərtərəfli həyata keçirilməsi ölkəmizdə gənclər hərəkatının inkişafının vüsət almasına səbəb olmuş, Azərbaycanın gələcəyi naminə gənclərin fəallığının və təşəbbüskarlığının artmasına şərait yaratmışdır. Bu baxımdan gənclərin ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi beynəlxalq əlaqələrin inkişafında da rolunun artması aydın hiss olunur. İnkişafda olan Azərbaycan beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə təmsil etmək imkanı olan hər bir vətəndaşın mənəvi borcudur.

Heç kimə sirr deyil ki, 1993-cü ildə cənab Heydər Əliyevin yenidən siyasi hakimiyyətə gəlişindən sonra bütün sahələrdə olduğu kimi gənclərlə iş sahəsində də uğurlu nəticələr əldə edilmişdir.

Hakimiyyətə qayıdışın ilk dövrlərdə gənclər ictimaiyyətinə üz tutan cənab Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə keçirilmiş gənclərin I və II Forumlarından sonra atılmış addımlar, görülmüş əməli tədbirlər gənclərlə iş sahəsində bir sıra nailiyyətlərin qazanılmasına səbəb olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Gənclər Təşkilatları Milli Şurasının yaradılmasından 7 ildən artıq bir vaxt keçir. Bu dövr ərzində Gənclər Təşkilatları Milli şurası xeyli inkişaf etmiş, öz sıralarını nəzərə çarpacaq dərəcədə genişləndirmişdir. Belə ki, hazırda Milli Şura müxtəlif fəaliyyət istiqamətlərinə malik olan 51 uşaq və gənclər təşkilatını konfederativ əsaslarla özündə birləşdirir. Bu da respublikada fəaliyyət göstərən gənclər təşkilatlarının əksəriyyəti deməkdir. Milli Şuranın digər konfederativ qurumlardan fərqi ondan ibarətdir

ki, burada müxtəlif mənsubiyyətli təşkilatlar vahid gənclik ideyası ətrafında birləşmişlər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab Heydər Əliyevin imzaladığı 29 iyul 1999-cu il tarixli «Dövlət Gənclər Siyasəti haqqında» Fərman ölkəmizdə dövlət gənclər siyasətinin həyata keçirilməsi və aidiyyəti dövlət orqanlarının diqqətini gənclərin problemlərinin həllinə yönəldilməsi istiqamətində silsilə tədbirlərin həyata keçirilməsinə imkan yaratdı.

Təsadüfi deyil ki, məhz bu fərmandan sonra «Gənclər siyasəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun hazırlanması üzrə İşçi Qrupu yaradıldı və Milli Şura da həmin İşçi Qrupunun işində fəal iştirak etdi. 2002-ci ilin aprel ayında Milli Məclis tərəfindən qəbul edilən «Gənclər siyasəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 may 2002-ci il tarixli fərmanı ilə təsdiq olundu. 14 maddədən ibarət olan bu Qanunun qüvvəyə minməsi gənclərimiz üçün xeyli perspektivlər açır.

Keçən müddət ərzində Milli Şura humanitar, sosial, mədəni, gənclərin beynəlxalq əlaqələrinin qurulması və digər sahələrdə bir sıra real addımlar atmışdır.

Xarici əlaqələrdən danışarkən, qeyd etmək lazımdır ki, ötən müddət ərzində bu istiqamətdə çoxlu uğurlar əldə edilmişdir. Əvvəlki illərlə müqayisədə son illər respublikamız beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi mərkəzə çevrilmişdir. Bunlara misal olaraq, 2000-ci ilin sentyabrında Dünya Türk Gənclər Birliyinin X Qurultayı və Gənclik Günlərini, həmin ilin sentyabr ayında Avropa gənclər Forumunun Avropa Şurası Komissiyasının iclasını, 2001-ci ilin yanvarında Avropa Gənclər Forumu nümayəndələrinin Azərbaycana tanışlıq səfərini, 2002-ci ilin fevral ayında Bakıda «BMT və QHT sektoru əməkdaşlığı» adlı beynəlxalq regional konfransını, Avropa Gənclər Forumunun Büro iclasını, bu ilin avqust ayında İslam Konfransı təşkilatı üzvü olan ölkələrin Gənclər Forumunun təşkili ilə əlaqədar Bakıda keçirilən ha-

zırlıq iclasını, ildə bir neçə dəfə Avropa Şurasının, Avropa Forumunun və Avropa Gənclər Fondunun maliyyə dəstəyi ilə təşkil olunan təlim kurslarını göstərə bilərik. Bundan başqa Azərbaycanın gənclər təşkilatlarının nümayəndələri keçən müddət ərzində bir çox beynəlxalq səviyyəli tədbirlərdə iştirak etmişlər. Misal olaraq, Avropa Gənclər Forumunun Baş Assambleyası və Üzvlər Şurasının toplantılarını, 2002-ci ilin may ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasının Uşaqlara dair Xüsusi Sessiyasını, 2002-ci ilin sentyabrında Misir Ərəb Respublikasında keçirilən «İşsizlik probleminə dair Dünya Sammiti»ni göstərmək olar.

Azərbaycan hələ Avropa Şurasının tamhüquqlü üzvü olmamışdan öncə Avropa qapılarını ilk dəfə məhz respublikamızın gəncləri döymüşdür. Belə ki, 2000-ci ilin aprelində Milli Şura Avropa Şurasının və Avropa Birliyinin vahid gənclər platforması olan Avropa gənclər Forumunun tamhüquqlü üzvlüyünə qəbul edildi. Bu Azərbaycan gəncliyinin dövlətimizin xarici və daxili siyasət kursunu uğurla təmsil etdiyinə daha bir nümunə idi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan gənclərinin artıq Avropa məkanından dünya məkanına keçidi məhz 2002-ci ilə təsadüf edir. Belə ki, 2002-ci ilin yanvarında MŞ BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasına məşvərətçi statusla üzv qəbul edildi. Bu da Azərbaycandan həmin nüfuzlu beynəlxalq quruma üzv olan ikinci təşkilat kimi MŞ-ni tarixə saldı.

Azərbaycan Gənclərinin çoxsaylı uğurlarından danışarkən əlbəttə ki, Prezidenti İlham Əliyevin bu sahədəki xidmətlərini xüsusi olaraq vurğulamalıyıq. Azərbaycan Gəncliyi heç bir zaman unutmamalıdır ki, əldə edilən uğurlar, ölkəmizdə son illər ərzində həyata keçirilən sosial-siyasi və iqtisadi kursun bariz nümunəsidir. Bu kursun əsası isə 1993-cü ildə Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtması ilə qoyulmuş və bu gün İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilir.

Azərbaycan gəncliyi isə dövlətimizin inkişafı və tərəqqisi naminə öz potensialını cəmləşdirməyə və səmərəli dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi, beynəlxalq nüfuzunu daha da artırmaq yolunda daim xidmət etməyə hazır olacaq.

«HƏMKARLAR İTTİFAQI VƏ GƏNCLƏR» MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN ELMI-PRAKTİKİ KONFRANSIN

QƏTNAMƏSİ

Biz, «Həmkarlar İttifaqı və Gənclər» mövzusunda keçirilən Elmi-Praktiki Konfransın iştirakçıları bildiririk ki, son illər ölkəmizin siyasi-ictimai həyatında baş verən pozitiv dəyişmələr və sosial-iqtisadi inkişaf gənclərimizin də həyatına öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Gənclərin hərtərəfli inkişafını, cəmiyyətdə onların fəal iştirakını təmin etmək məqsədilə 1993-cü ildən başlayaraq, dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər çox geniş bir spektri – gənclərin təhsili, tərbiyəsi, sağlamlığı, intellektual və mənəvi inkişafı, asudə vaxtının təşkili problemlərinin həlli, hüquqlarının müdafiəsi, respublikanın ictimai-siyasi və mədəni həyatında iştirakı ilə bağlı məsələləri əhatə etmişdir.

Dövlət Gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində ayrı-ayrı dövlət orqanları, qeyri dövlət təşkilatları ilə yanaşı Həmkarlar İttifaqlarının da böyük rolu vardır.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları hərəkatının tərkib hissəsi olan Mədəniyyət İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqı bu proseslərdən kənarda qalmayaraq, yetişməkdə olan gənc nəslin, istər Azərbaycan dövlətçiliyinin, istərsə də həmkarlar ittifaqlarının gələcək inkişafının strateji resursu olduğunu dərk edərək, gənclərlə bağlı problemlərə xüsusi qayğı ilə yanaşmaqdadır.

Bunlarla yanaşı, Konfrans iştirakçıları gənclərlə bağlı bir sıra problemlərin hələ də öz həllini tapa bilməməsindən ciddi narahatlıqlarını bildirirlər.

Azərbaycan iqtisadiyyatında baş verən inkişaf respublika əhalisinin, o cümlədən də gənclərin həyatında hələ ki, köklü dəyişikliklərə gətirib çıxarmamışdır.

Qiyətlərin durmadan artması şəraitində, təqaüdlərin və orta əmək haqqının mövcud səviyyəsi, layiqli həyat tərzini təmin etmir. Gənclərin işlə təmin edilməsi problemləri ciddi narahatlıq doğurmaqdadır. Pulsuz ixtisas təhsili alma imkanları xeyli azalmışdır. Gənc ailələrin mənzillə təminatı problemi həll edilməmiş qalır. Asudə vaxtlarından səmərəli istifadə etmə imkanları məhdudlaşmışdır. Sağlamlığın və əməyin mühafizəsi sistemi zəiflədiyindən gənclər arasında xroniki xəstəliklərin sayı artmaqdadır.

Bu və ya digər faktorların nəticəsində gənclər arasında işsizliyin və sosial bəlalərin səviyyəsi artmış, məhsuldar əməyin perspektivliyi isə aşağı düşmüşdür.

Bir çox həmkarlar ittifaqı komitələrinin, yerlərdə sistemli olaraq gənclərlə məqsədyönlü iş aparmamaları nəticəsində, həmkarlar ittifaqına gənclərin axını azalmışdır.

Elmi-Praktiki Konfransda, müasir Azərbaycan gənclərinin problemlərini müzakirə edərək, biz aşağıdakı nəticəyə gəldik ki, gənclərin bugünkü problemi bütövlükdə ölkənin sabahkı böhranı deməkdir.

Həmkarlar İttifaqlarının Gənclərlə İş Proqramı çərçivəsində aşağıdakıların həyata keçirilməsini zəruri sayırıq:

- Həmkarlar İttifaqının bütün strukturları səviyyəsinə gənclərlə iş komissiyaları yaradılması. Bu, gənc həmkarlar ittifaqı üzvlərinə, həmkarlar ittifaqı orqanlarının işində iştirak etməyə və qəbul olunan qərarlara təsir etmək imkanı verəcəkdir;
- Gənclərlə iş komissiyasının sədrələrini, həmkarlar ittifaqı təşkilatlarının kadr ehtiyatı kimi nəzərdə tutmaq;
- Gənclərin həmkarlar ittifaqları haqqında məlumatlandırması işini kökündən dəyişərək, həmkarlar ittifaqlarının pozitiv imicini formalaşdırmaq;
- Gənc həmkarlar ittifaqı fəallığının hazırlığını və təhsilini gücləndirmək;
- Müvafiq dövlət icra orqanları və işəgötürənlərlə birgə hazırlanan sənədlərdə (Saziş və Kollektiv Müqavilələr və

s.İ. razılaşmalar) gənclərin problemləri ilə bağlı xüsusi bölmələri əlavə etmək.

Konfrans iştirakçıları «Azərbaycanda Gənclər siyasəti haqqında» Dövlət Proqramının uğurla həyata keçirilməsi üçün dövlət icra orqanları tərəfindən aşağıdakı məsələlərin yerinə yetirilməsini vacib sayırlar:

- gənclər siyasəti sahəsində qanunvericilik aktlarını, dövlət Proqramlarını hazırlamaq və yerinə yetirmək;
- hüquqi və fiziki şəxslərin gənclərlə iş sahəsindəki fəaliyyətlərini əlaqələndirmək;
- gənclərin təhsili, tərbiyəsi, fiziki, əqli və mənəvi inkişafı, sağlamlığının qorunması sahəsində tədbirlər həyata keçirmək;
- gənclərin peşə hazırlığı, məşğulluğun təmin olunması, sahibkarlıq fəaliyyəti, bazar iqtisadiyyatının əsaslarına dair biliklərə yiyələnməsi sahəsində tədbirləri həyata keçirmək;
- gəncləri hərbi xidmətə hazırlamaq;
- gənc ailələrin mənzillə təminatı üçün güzəştli kreditlər vermək;
- gənclər siyasəti sahəsində tədbirləri maliyyələşdirmək;
- gənclərin vəziyyətinin təhlili və problemlərinin həlli ilə əlaqədar elmi araşdırmaların aparılmasını təmin etmək;
- Azərbaycan gənclərinin beynəlxalq tədbirlərdə iştirakına, dünya gəncləri ilə, o cümlədən xarici ölkələrdə yaşayan gənc həmvətənlərlə qarşılıqlı əlaqələrinin inkişafına imkan və şərait yaratmaq.

*Bakı şəhəri,
30 yanvar 2004-cü il.*

**HƏMKARLAR İTTİFAQI
VƏ
GƏNCLƏR**

Yığılmağa verilmişdir 30.05.2004

Çapa imzalanmışdır: 08.06.2004.

Formatı: 60x84 $\frac{1}{16}$. Sifariş 22

Tirajı: 500.

«TƏKNUR» MMC-nin mətbəəsində çap olunmuşdur.

Ünvan: H.Cavid pr-ti 29.

072

H. 58